

บทที่ 3

หลักกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้าตาม กฎหมายต่างประเทศกับกฎหมายไทยและวิเคราะห์เปรียบเทียบ

ความรับผิดต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น กฎหมายของประเทศไทยก็ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ดังกล่าวไว้ใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมจากการซื้อขายและบริโภคสินค้านั้น ๆ

3.1 หลักกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้าตามกฎหมายต่างประเทศ

3.1.1 สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกา มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคจากสินค้าและบริการหลายฉบับ โดยที่มีลักษณะเป็นกฎหมายว่าด้วย Product Liability ซึ่งนำมาศึกษา คือ

(1) คำอธิบายกฎหมายเฉพาะเรื่องละเมิด (ฉบับที่ 2) (Restatement (Second) of Torts) (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “Restatement (Second) of Torts”)

(2) คำอธิบายกฎหมายเฉพาะเรื่องละเมิด (ฉบับที่ 3) (Restatement (Third) of Torts) (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “Restatement (Third) of Torts”)

ทั้ง 2 ฉบับ มีสาระสำคัญดังนี้

1.1) ความหมายของคำว่า “สินค้า” ซึ่งในมาตรา 19 บัญญัติว่า

- (ก) ทรัพย์สินที่มีรูปร่างที่มีการจำหน่ายเชิงพาณิชย์เพื่อการอุปโภคบริโภค
- (ข) ไม่ครอบคลุมถึงงานบริการ
- (ค) ไม่ครอบคลุมถึงเลือดและเนื้อเยื่อของมนุษย์

1.2) ขอบเขตสินค้าที่ได้รับการยกเว้น ไม่นำมาใช้กับสินค้าที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงความไม่ปลอดภัยได้ (Unavoidably Unsafe) ถ้ามีการผลิตขึ้นมาตามกระบวนการที่เหมาะสมและมีข้อบ่งชี้และคำเตือนที่เหมาะสมกำกับมาสินค้า ก็ถือว่าสินค้านั้นไม่ชำรุดบกพร่อง หรือเป็นอันตรายโดยไม่สมควร (Unreasonably Dangerous)¹

3.1.1.1 ความหมายของสินค้าชำรุดบกพร่อง

ความหมายของสินค้าชำรุดบกพร่อง สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กรณี คือ

(ก) ความชำรุดบกพร่องในการผลิต หมายถึง สินค้าที่ผลิตได้นั้น ไม่ตรงตามแบบที่ได้ตั้งใจไว้ (Intended Design)

(ข) ความชำรุดบกพร่องในการออกแบบ (Defect in Design) มีแนวทางที่ใช้ในการพิจารณาสองแนว คือ

แนวทางที่หนึ่ง บัญญัติไว้ใน Restatement (Second) of Torts มาตรา 402 A คือ ใช้หลักความคาดหวังของผู้บริโภค (Consumer Expectation Test) ในความปลอดภัยจากสินค้าถือว่าสินค้าชำรุดบกพร่อง หากสินค้าขาดความปลอดภัยอันพึงมีตามที่ผู้บริโภคทั่วไปสามารถคาดหวังได้ตามสมควร

แนวทางที่สอง บัญญัติไว้ใน Restatement (Third) of Torts มาตรา 2 ใช้หลักความเสี่ยงภัยต่อผลประโยชน์ที่ได้รับ (Risk-Utility Test) โดยผู้เสียหายจะพิสูจน์ว่าแบบของสินค้านั้นเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรืออาจพิสูจน์ว่า ผู้ผลิตมีทางเลือกในการออกแบบที่สมเหตุสมผล เพื่อหลีกเลี่ยงหรือบรรเทาอันตรายที่อาจเกิดจากแบบของสินค้าที่ใช้อยู่

(ค) ความชำรุดบกพร่องจากการกำหนดข้อบ่งชี้หรือคำเตือน (Defect Because of Inadequate Instructions or Warning) หมายความว่า กรณีที่อาจหลีกเลี่ยงหรือลดความเสี่ยงต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้านั้นได้ ถ้ามีการให้ข้อมูลในส่วนของข้อบ่งชี้หรือให้คำเตือนอย่างเหมาะสมถึงอันตรายของสินค้านั้น

3.1.1.2 ผู้ต้องรับผิด

ผู้ต้องรับผิด Restatement (Second) of Torts มาตรา 402 A ระบุให้ผู้ขายสินค้าในสภาพที่มีความชำรุดบกพร่อง ในประการที่อาจก่อให้เกิดอันตรายอันไม่สมควรแก่ร่างกาย หรือทรัพย์สินของผู้ใช้หรือผู้บริโภค และสินค้านั้นได้ก่อให้เกิดอันตรายเช่นนั้น แก่ผู้ใช้หรือผู้บริโภค ถ้าผู้ขายเป็นผู้ประกอบธุรกิจในการขายสินค้านั้นและสินค้านั้นได้ถึงมือผู้ใช้หรือผู้บริโภค โดยไม่มีการ

¹ เตรี เจอจันท์. (2556). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย: ศึกษากรณีผลิตภัณฑ์ยา*. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 76.

เปลี่ยนแปลงสภาพของสินค้า สาระสำคัญไปจากสภาพที่ขาย ผู้ขายต้องรับผิดชอบผู้เสียหายเพื่อความปลอดภัยที่เกิดขึ้นนั้น แม้ว่าผู้ขายจะได้อาศัยความระมัดระวังเตรียมการและขายสินค้าแล้วทุกประการก็ตาม แม้ผู้ใช้สินค้าหรือผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายนั้น ไม่ได้มีนิติสัมพันธ์ในทางสัญญากับผู้ขาย

คำว่าผู้ขายตาม Restatement (Second) of Torts มาตรา 402 A หมายถึง ผู้ผลิตสินค้าด้วย

Restatement (Third) of Torts บัญญัติไว้ใน มาตรา 1 ให้ผู้ประกอบการธุรกิจในการขายสินค้า ซึ่งขายสินค้าที่ชำรุดบกพร่องจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายแก่ร่างกาย หรือทรัพย์สินของบุคคล ที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น จึงหมายความรวมถึงทั้ง ผู้ผลิต ผู้ค้าส่งและผู้ค้าปลีกด้วย

นอกจากผู้ผลิตและผู้ขายขั้นสุดท้าย (Finished Products) แล้ว ตามมาตรา 5 ใน Restatement (Third) of Torts ได้กำหนดให้ผู้ผลิตหรือผู้ขายสินค้าซึ่งเป็นชิ้นส่วนของสินค้าขั้นสุดท้าย (Finished Products) ซึ่งต้องรับผิดชอบด้วยในกรณี ดังนี้

(ก) ชิ้นส่วนเหล่านั้นชำรุดบกพร่อง และความชำรุดบกพร่องดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค หรือ

(ข) ถ้าผู้ผลิตหรือผู้ขายชิ้นส่วน มีส่วนร่วมโดยนัยสำคัญในการนำชิ้นส่วนเหล่านั้นเข้าไปในการออกแบบสินค้านั้นและการนำชิ้นส่วนนั้นไปใช้ในการผลิตสินค้าทำให้สินค้าขั้นสุดท้ายนั้นมีความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นและความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นและความชำรุดบกพร่องดังกล่าว เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค

ข้อยกเว้นความรับผิด

กฎหมายของสหรัฐอเมริกาไม่ได้บัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ผลิตไว้โดยชัดเจน ขึ้นอยู่กับศาลของแต่ละมลรัฐ ซึ่งพอจะประมวลได้ ดังนี้

(ก) ผู้เสียหายสมัครใจเข้าเสี่ยงภัยเองและใช้สินค้านั้นเองทุกอย่าง ที่ชำรุดบกพร่องโดยไม่มีเหตุอันสมควร (Voluntarily and Unreasonably Proceed to Use) ในกรณีนี้ผู้เสียหายไม่สามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ผลิตได้

(ข) กรณีการใช้สินค้าผิดวิธี (Product Misuse) ผู้ผลิตต้องจัดทำคำเตือนกำกับสินค้าเกี่ยวกับการใช้ผิดวิธีด้วย และผู้ผลิตสามารถหลุดพ้นความรับผิดจากเหตุที่ผู้เสียหายใช้สินค้าไม่ถูกต้อง ตามคำเตือนวิธีใช้ด้วยการใช้สินค้าอย่างผิดวิธี แต่หากวิธีดังกล่าวยังอยู่ภายใต้ความคาดหมายได้ของผู้ผลิตแล้ว ผู้ผลิตก็ไม่สามารถปฏิเสธความรับผิดชอบได้

(ค) ผู้เสียหายมีส่วนผิด (Comparative Negligence) เป็นการลดความรับผิดในการชดเชยค่าเสียหายไปตามสัดส่วนความผิดของโจทก์ ได้นำไปใช้ในสองแนวทาง คือ

Pure Comparative Negligence กล่าวคือ ถ้าฟังได้ว่าผู้เสียหายมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นเป็นสัดส่วนเท่าใด ศาลก็จะให้ลดค่าสินไหมทดแทนที่ผู้ต้องรับผิดชอบให้แก่ผู้เสียหายไปตามสัดส่วนความผิดของผู้เสียหาย

Modified Comparative Negligence กล่าวคือ ศาลบางมลรัฐวางหลักไว้ว่า หากโจทก์มีส่วนผิดมากกว่าจำเลย โจทก์จะไม่มีสิทธิเรียกค่าเสียหายจากจำเลยทั้งสิ้น หากโจทก์มีส่วนผิดน้อยกว่าครั้งหนึ่ง ศาลจะยกฟ้องโจทก์

(ง) หลักความรู้และเทคโนโลยีขณะผลิต ไม่อาจพิสูจน์ได้ถึงความรู้ครบพร้อม (State of the Art Defense) โดยไม่สามารถที่จะรู้ถึงอันตรายอันอาจเกิดขึ้นแก่โจทก์ หรือไม่สามารถที่จะออกแบบและผลิตสินค้าให้ดีกว่านั้นได้

ผู้มีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหาย ได้แก่ ผู้ที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ซึ่งอาจเป็นผู้ซื้อ ผู้ใช้สินค้านั้น หรือผู้อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับทั้งของสินค้าและได้รับความเสียหาย แม้จะไม่ใช่ผู้ที่ซื้อสินค้านั้น

ภาระการพิสูจน์เป็นไปตามหลัก Strict Liability กล่าวคือ ไม่ต้องพิจารณาว่าผู้ที่ต้องรับผิดชอบได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือไม่ แต่เป็นการเน้นเรื่องความรู้ครบพร้อมของสินค้า โดยทั่วไปแล้วผู้เสียหายจึงมีหน้าที่ที่จะต้องพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมีความรู้ครบพร้อม พิสูจน์ว่ามีความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากความรู้ครบพร้อมของสินค้านั้น

การจำกัดความรับผิด ไม่มีการจำกัดจำนวน

การยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดโดยข้อสัญญา โดยหลักทำไม่ได้แต่มีข้อยกเว้นในบางมลรัฐ ในการซื้อขายระหว่างพ่อค้าด้วยกัน ให้จำกัดความรับผิดในความรู้ครบพร้อมได้ โดยผู้ขายจำกัดความรับผิดชอบในความเสียหายทางเศรษฐกิจแก่ธุรกิจ (ทรัพย์สิน) ได้โดยการรับซ่อมเปลี่ยนคืน

3.1.1.3 อายุความการฟ้องคดี

อายุความ แตกต่างกันไปในแต่ละรัฐ แต่โดยทั่วไปแล้วการฟ้องร้องเพื่อความเสียหายแก่ชีวิตและร่างกายนั้น มีอายุความประมาณหนึ่งถึงสามปีนับแต่วันที่ความเสียหายเกิดขึ้น แต่สำหรับกรณีที่มีความเสียหายที่ไม่อาจเห็นประจักษ์ได้ เช่น กรณีผลข้างเคียงที่เกิดจากการใช้ยาซึ่งอาจยังไม่แสดงอาการใดๆ ออกมาระยะสั้น กรณีเช่นนี้ มลรัฐส่วนใหญ่ถือว่าอายุความเริ่มนับเมื่อผู้เสียหายรู้หรือควรรู้ถึงความเสียหายนั้น โดยกฎหมายกำหนดอายุความ แต่ในบางมลรัฐได้นำหลักไม่พิจารณาว่าความเสียหายเกิดขึ้นเมื่อใด แต่กำหนดว่าผู้เสียหายจะมีสิทธิฟ้องคดีได้ไม่เกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดนับแต่วันที่สินค้านั้นได้ออกวางจำหน่าย ซึ่งจะยาวกว่า คือส่วนใหญ่แล้วจะมีระยะเวลา 15-20 ปี

3.1.2 ประเทศอังกฤษ

ในเรื่องความรับผิดชอบของผู้ขายในความชำรุดบกพร่องของสินค้า หรือที่เรียกว่า Caveat Venditor หรือ Let The Seller Beware ถือเป็นหลักกฎหมายที่ออกมาเพื่อแก้ไขหลัก Caveat Emptor หรือหลักผู้ซื้อต้องระวัง เนื่องจากที่มาของกฎหมายอังกฤษก็มีที่มาจากกฎหมายโรมัน ในสมัยก่อนนั้นกฎหมายอังกฤษยังคงใช้หลักผู้ซื้อต้องระวัง หรือ Caveat Emptor หรือ Let The Purchaser Beware เพราะการค้าขายยังไม่มีอะไรซับซ้อน สินค้าที่ซื้อก็มีกรรมวิธีการผลิตที่ไม่ยุ่งยาก ผู้ซื้อมีโอกาสที่จะตรวจสอบสินค้าที่ซื้อขายได้ ต่อมาประเทศอังกฤษได้มีการพัฒนาหลักเรื่องความรับผิดชอบของผู้ขายมากขึ้น ด้วยเหตุที่การค้าขายนั้นได้ขยายตัวไปในวงกว้างมากขึ้น มีการอธิบายสรรพคุณสินค้าโฆษณาสินค้าว่าคืออะไร หลักเรื่องความรับผิดชอบของผู้ขายจึงเริ่มมีการขายตามคำพรรณนา คือหากผู้ขายได้บรรยายสรรพคุณใดไว้ทรัพย์สินที่ขายก็ต้องเป็นไปตามนั้น มิเช่นนั้นผู้ขายจะต้องรับผิดชอบเบื้องต้น หลักดังกล่าวนี้ปรากฏใน Sale of Goods Act 1893 ซึ่งนอกจากที่ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบในกรณีที่สินค้าไม่เป็นไปตามคำพรรณนาแล้ว ผู้ขายยังต้องรับรองด้วยว่าสินค้าที่ลูกค้าซื้อไปนั้นสามารถนำไปใช้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ซื้อ (Merchantability) และเรื่องดังกล่าวนี้ได้นำมาใช้มากขึ้น โดยจะเห็นได้ใน “Supply of Goods (Implied Terms) Act 1973” เพื่อคุ้มครองผู้ซื้อมากขึ้น²

หลักจากที่ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติข้างต้น ประเทศอังกฤษจึงได้ออกพระราชบัญญัติใหม่เพื่อมาแทนที่ “Sale of Goods Act 1893” นั่นก็คือ “Sale of Goods Act 1979” ต่อมาพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็ได้ถูกแก้ไขโดย Sale and Supply of Goods Act 1994 และ Sale of Goods (Amendment) Act 1995

3.1.2.1 ลักษณะของความชำรุดบกพร่อง

กฎหมายลักษณะซื้อขายของประเทศไทย “Sale of Goods Act 1979” แก้ไขครั้งล่าสุด Section 14 ได้บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น ถือว่าไม่มีคำรับรองหรือเงื่อนไขโดยปริยายเกี่ยวกับคุณภาพและความเหมาะสมสำหรับเจตนาเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับสินค้าซึ่งขายนั้น เว้นแต่ในกรณีต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่ผู้ขายสินค้าในเชิงธุรกิจ (ไม่ว่าผู้ขายจะเป็นผู้ผลิตด้วยหรือไม่ก็ตาม) ถือเป็นเงื่อนไขโดยปริยายที่สินค้าตามที่ได้ตกลงซื้อขายนั้นจะต้องมีคุณภาพที่สามารถใช้สอยได้ตามวิสัยของคนทั่วไป และสินค้านั้นยังต้องมีความปลอดภัยในเวลาที่ใช้ประโยชน์รวมถึงสินค้านั้นจะต้องมี

² เฉลิมพล ลากส่งผล. (2556). *ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของผู้ประกอบการซื้อขายรถยนต์มือสอง: ศึกษากรณีรถยนต์ที่มีการตัดต่อตัวถัง*. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 75.

สภาพคงทนตามอายุการใช้งาน เว้นแต่ผู้ซื้อได้ตรวจสอบสินค้านั้นแล้วควรได้พบเห็นความชำรุดบกพร่องนั้น

(2) ในกรณีที่เป็นการซื้อขายสินค้าตามคำพรรณนา ถือว่ามีเงื่อนไขโดยปริยายว่าสินค้านั้นมีคุณภาพใช้สอยประโยชน์ได้ตามวิสัยของคนใช้ทั่วไป เว้นแต่ผู้ซื้อได้ตรวจสอบสินค้านั้นแล้วควรจะได้พบเห็นความชำรุดบกพร่องนั้น

(3) ในกรณีที่ผู้ขายสินค้าในเชิงธุรกิจ และผู้ซื้อได้แสดงออกโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายที่ทำให้ผู้ขายรู้ถึงวัตถุประสงค์พิเศษนั้น”

ตัวอย่างความชำรุดบกพร่อง เช่น เบียร์ที่มีส่วนผสมของสารหนู รถบัสที่มีส่วนประกอบที่เปราะบางไม่คงทนต่อการใช้งาน เรือกลไฟที่เมื่อผู้ซื้อรับส่งมอบแล้วไม่เกิน 72 ชั่วโมงก็เกิดเพลิงไหม้ ทางเกวียนขึ้นในที่เกิดไฟไหม้โดยมีสารของกรดกำมะถันปนเปื้อนอยู่ทำให้ผู้สวมใส่เกิดการระคายเคือง และคดีที่สำคัญ คือ ยาบารุงที่นำมาขายใหม่ในเมืองอาร์เจนตินา ยาดังกล่าวมีส่วนผสมของยากันบูดซึ่งไม่สามารถที่จะนำออกมาจำหน่ายได้ตามกฎหมาย แต่ผู้ผลิตก็ยังคงนำออกมาจำหน่าย ผลสุดท้ายลูกค้าที่ซื้อยาบารุงดังกล่าวไปส่วนมากต้องไปฟ้องร้องต่อศาลเพราะสินค้านั้นไม่เหมาะสมต่อประโยชน์ คุณภาพนั้นไม่เพียงพอ (Unsatisfactory)

ในประเทศอังกฤษนั้น การฟ้องร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องนั้น ผู้ที่มีสิทธิฟ้องผู้ขายได้ คือ ผู้ซื้อเท่านั้น ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายซึ่งในกฎหมายนั้นจะมีลักษณะเป็น Strict Liability ส่วนผู้เสียหายที่มีใจเป็นผู้ซื้อโดยตรงไม่อาจฟ้องให้ผู้ขายรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้าอย่างเช่นผู้ซื้อโดยตรงได้ เรื่องนี้เป็นไปตามหลัก Doctine Of Privity แต่ผู้เสียหายดังกล่าวสามารถที่จะฟ้องคดีตามกฎหมายลักษณะละเมิดฐาน Negligence ได้

ปัญหาว่าความชำรุดบกพร่องในสินค้าจะต้องเกิดในช่วงเวลาใดผู้ขายจึงจะต้องรับผิดชอบ ในเรื่องนี้ประเทศอังกฤษยังไม่ค่อยมีความชัดเจน แต่เกณฑ์ที่ใช้พิจารณานั้นจะมาจากธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติกันมาซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ช่วงเวลา ได้แก่ ความชำรุดบกพร่องมีอยู่ก่อนหรือมีในช่วงเวลาที่สัญญาซื้อขายเกิด ความชำรุดบกพร่องนั้นมียุ่ก่อนหรือขณะที่กรรมสิทธิ์จะโอนจากผู้ขายไปยังผู้ซื้อ ในกรณีที่ผู้ซื้อผู้ขายตกลงทำสัญญาซื้อขายกันในลักษณะ F.O.B. หรือ C.I.F. ความชำรุดบกพร่องจะต้องมีอยู่ก่อนหรือขณะที่ผู้ขายกำลังจะส่งสินค้าลงเรือ ในกรณีที่การโอนกรรมสิทธิ์และการะความเสียหายสัมพันธ์กัน คือ โอนไปยังผู้ซื้อพร้อมกัน เพราะฉะนั้นสินค้านั้นจะต้องสมบูรณ์เหมาะสมแก่ประโยชน์จนถึงเวลาที่กรรมสิทธิ์และความเสียหายโอนไปยังผู้ซื้อ แต่ถ้าการโอนกรรมสิทธิ์และการะความเสียหายแยกกันก็ต้องถือว่าความชำรุดบกพร่องนั้นจะต้องมีอยู่ก่อนที่จะโอนทรัพย์สินนั้น ไปอยู่ในความครอบครองของผู้ซื้อ หรือความชำรุดบกพร่องนั้นจะต้องมีอยู่ก่อนหรือขณะส่งมอบสินค้า ซึ่งในเรื่องระยะเวลาที่ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบในความชำรุด

บกพร่องยังมีปัญหาอยู่มากในประเทศอังกฤษ และมีแนวโน้มว่าในอนาคตอาจจะต้องออกหลัก
กฎหมายในเรื่องช่วงเวลาที่ความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นที่ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบใน Sale of Goods Act

3.1.2.2 ความรับผิดชอบของผู้ขาย

ความรับผิดชอบตามมาตราดังกล่าว มีลักษณะเป็น Strict Liability ผู้ที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจาก
สินค้าได้รับความชำรุดบกพร่อง อาจฟ้องเรียกค่าเสียหายได้ตามสัญญาซื้อขายที่ได้ทำไว้กับผู้ขาย
โดยถือว่าเป็นการ Breach of Terms Implied by Sale of Goods Act 1979

3.1.2.3 สิทธิของผู้ซื้อ

กฎหมายอังกฤษได้วางหลักไว้ใน Section 53 ว่าในกรณีที่ผู้ขายได้ส่งมอบสินค้าที่มีความชำรุด
บกพร่องให้แก่ผู้ซื้อ เมื่อผู้ซื้อยอมรับสินค้าไว้และถูกผู้ขายฟ้องเรียกให้ชำระราคา ผู้ซื้ออาจฟ้องแย้ง
ผู้ขายเพื่อหักราคา หรือถ้าผู้ซื้อได้ชำระราคาให้แก่ผู้ขายไปแล้ว ผู้ซื้อก็สามารถที่จะฟ้องร้องเรียก
ค่าเสียหายได้ ในส่วนที่ผู้ซื้อต้องการจะหักราคานั้นให้คำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นซึ่งเป็น
ผลกระทบโดยตรงของการประกอบธุรกิจแบบธรรมดา หลักในการคำนวณค่าเสียหายนั้นให้
คำนวณจากส่วนต่างของราคาสินค้าที่ชำรุดบกพร่องกับสินค้าที่ไม่ชำรุดบกพร่อง ณ วันส่งมอบ

3.1.2.4 อายุความการฟ้องคดี

เรื่องอายุความในการฟ้องร้องให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้าใน Sale of
Goods Act มิได้บัญญัติกำหนดเอาไว้ จึงต้องปล่อยให้พิจารณาจากบทบัญญัติเรื่องอายุความในการ
ฟ้องร้องคดีทั่วไป ซึ่งตามกฎหมายอังกฤษมีกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติอายุความ ค.ศ. 1980 (The
Limitation Act 1980) โดยในกรณีที่เป็นการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในเรื่องสินค้าชำรุดบกพร่อง
โดยหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด ตามที่บัญญัติไว้ในส่วนที่ 1 (Part 1) ของพระราชบัญญัติคุ้มครอง
ผู้บริโภค (The Consumer Protection Act 1987) การฟ้องคดีจะมีอายุความ 2 ช่วง คือ

(1) อายุความ 3 ปี นับแต่วันเกิดเหตุ กรณีฟ้องร้องเกี่ยวกับการได้รับบาดเจ็บหรือได้รับความ
เสียหาย หรือภายใน 3 ปีนับแต่วันที่โจทก์ได้รู้หรือควรจะรู้ถึงการบาดเจ็บหรือความเสียหายนั้น
ในกรณีที่เป็นการบาดเจ็บในร่างกายบุคคลเพียงอย่างเดียว ศาลมีอำนาจใช้ดุลยพินิจที่จะไม่วินิจฉัย
เรื่องอายุความ 3 ปี นั้นได้

(2) ไม่ว่ากรณีใดๆก็ตาม ห้ามมิให้ฟ้องคดีเกินกว่า 10 ปี นับแต่วันที่จำเลยได้จำหน่ายสินค้า
แก่บุคคลอื่น

กำหนดเวลา 3 ปีนับแต่วันที่โจทก์ได้รู้หรือควรจะรู้ได้นั้น คำว่า “รู้” หมายถึง รู้ถึงความเสียหาย
ความชำรุดบกพร่อง และรู้ตัวผู้ผลิตนั้น แต่ไม่ว่าจะรู้เมื่อใดก็ตาม การฟ้องร้องก็ต้องกระทำภายใน
กำหนดเวลา 10 ปีนับแต่วันที่จำหน่ายสินค้านั้นด้วย ดังนั้น ในกรณีที่ความชำรุดบกพร่องในสินค้า
เพิ่งปรากฏในภายหลังช่วงเวลา 10 ปี ไปแล้ว การฟ้องร้องคดีก็ต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ใน

เรื่องสัญญาหรือละเมิด จะนำหลักความรับผิดชอบเด็ดขาดตามพระราชบัญญัตินี้มาบังคับใช้แก่ความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้ามิได้

3.1.3 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

กฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งบรรพ 3 โดยในมาตรา 1582 กำหนดคำนิยามของคำว่าสัญญาซื้อขายเอาไว้ว่า “สัญญาซื้อขายหมายถึง สัญญาที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งตกลงผูกพันตนที่จะส่งมอบทรัพย์สินและคู่สัญญาอีกฝ่ายตกลงที่จะชำระราคา”³

3.1.3.1 ลักษณะของความชำรุดบกพร่อง

ตามมาตรา 1604 หน้าที่ของผู้ขายนอกจากจะต้องส่งมอบทรัพย์สินที่ตกลงซื้อขายกันแล้วหน้าที่สำคัญของผู้ขายอีกหน้าที่หนึ่ง คือ การรับประกันสินค้า ซึ่งกฎหมายฝรั่งเศสกำหนดหน้าที่ของผู้ขายที่จะต้องรับประกันสินค้าที่ขาย โดยใน มาตรา 1625 กำหนดสาระสำคัญของ การรับประกันสินค้าไว้ว่า ผู้ขายมีหน้าที่ที่จะต้องรับประกันสินค้าที่ขาย โดยมาตรา 1625 กำหนดสาระสำคัญของการรับประกันสินค้าไว้ว่า ผู้ขายมีหน้าที่ในการรับประกันสินค้าต่อผู้ซื้อ 2 ประการด้วยกัน คือ การรับประกันว่าผู้ซื้อจะครอบครองทรัพย์สินที่ซื้อโดยปกติสุข (มาตรา 1629-1647) และการรับประกันถึงความชำรุดบกพร่องที่ซ่อนเร้นในทรัพย์สินที่ตกลงซื้อขาย (มาตรา 1641-1647)

มาตรา 1641 ได้กำหนดว่า ผู้ขายจะต้องรับประกันต่อความชำรุดบกพร่องที่ซ่อนเร้นอยู่ในทรัพย์สินที่ได้ตกลงซื้อขายกัน โดยมีความชำรุดบกพร่องทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินได้ตามที่ประสงค์ หรือทำให้ประโยชน์ของการใช้สอยลดลงไปมาก ซึ่งหากผู้ซื้อได้ทราบก่อนก็คงจะไม่ตอบตกลงซื้อหรืออาจจะทำให้ราคาที่ต่ำกว่าที่ได้ตกลงซื้อไป

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า กฎหมายได้กำหนดไว้โดยปริยายว่าผู้ขายจะต้องรับผิดชอบหากสินค้าที่ผู้ขายได้ส่งมอบให้แก่ผู้ซื้อ มีความชำรุดบกพร่องซ่อนเร้นอยู่ แต่ทั้งนี้การที่ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบนั้น จะต้องปรากฏว่าการที่ทรัพย์สินนั้นมีความชำรุดบกพร่องอยู่นั้น ทำให้ผู้ซื้อไม่สามารถใช้สอยประโยชน์ได้จากทรัพย์สินนั้นตามความประสงค์ หรือถึงแม้จะใช้ได้แต่ประโยชน์ที่ควรจะใช้ได้ลดน้อยลง ตัวอย่างเช่น ตกลงซื้อตู้เย็นที่สามารถทำน้ำดื่มและกดน้ำแข็งได้ในตัว แต่กลับไม่สามารถที่จะกดน้ำแข็งได้เนื่องจากระบบผลิตน้ำแข็งไม่ทำงาน กรณีนี้ถือว่าผู้ซื้อไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ตามที่ประสงค์ แม้ว่าตู้เย็นนั้นจะสามารถกดน้ำหรือแช่สิ่งของต่างๆ ได้ตามปกติ แต่ประโยชน์การใช้สอยลดลงไปจากเดิม ผู้ขายจึงต้องรับผิดชอบ

³ เฉลิมพล ลากส่งผล. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 2. หน้า 95.

นอกจากนี้ การที่สินค้ามีความชำรุดบกพร่องซ่อนเร้นอยู่ และทำให้ผู้ซื้อไม่สามารถใช้สอยประโยชน์ได้ตามที่ประสงค์แล้วจะต้องปรากฏด้วยว่า หากผู้ซื้อได้ทราบความชำรุดบกพร่องนั้น ผู้ซื้ออาจไม่ตกลงซื้อสินค้า หรือหากซื้อสินค้าก็คงให้ราคาต่ำกว่าที่ได้ซื้อไป จึงกล่าวสรุปได้ว่าตามกฎหมายแพ่งของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นจะต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

- (1) ทรัพย์สินที่ซื้อไปจะต้องมีความชำรุดบกพร่องที่ซ่อนเร้นอยู่
- (2) ความชำรุดบกพร่องนั้นจะต้องถึงขนาดที่ผู้ซื้อไม่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินได้ตามที่ประสงค์ หรือทำให้ประโยชน์ของการใช้สอยลดลงไปมาก และ
- (3) หากผู้ซื้อได้ทราบถึงความชำรุดบกพร่องนั้นในเวลาก่อนหรือในขณะที่ทำสัญญาซื้อขาย ผู้ซื้ออาจจะไม่ซื้อทรัพย์สินนั้นหรือหากซื้อก็อาจซื้อในราคาที่ต่ำกว่า

3.1.3.2 ความรับผิดชอบของผู้ขาย

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฝรั่งเศส มาตรา 1643 ได้กำหนดว่า ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องที่ซ่อนเร้นในทรัพย์สินที่ได้ซื้อขายกัน แม้ว่าผู้ขายจะมีได้ทราบถึงความชำรุดบกพร่องนั้นมาก่อน จึงพิจารณาได้ว่าความรับผิดชอบตามมาตรานี้เป็นความรับผิดชอบที่มีลักษณะเป็นความรับผิดโดยเด็ดขาด (Strict Liability) เพราะแม้ว่าผู้ขายจะไม่ทราบถึงความชำรุดบกพร่องก็ยังคงมีความรับผิดชอบตามกฎหมายอยู่ดี

3.1.3.3 สิทธิของผู้ซื้อ

ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสได้บัญญัติเกี่ยวกับการบังคับใช้ค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งไว้ 2 ประเภท คือ

- (1) ความรับผิดเนื่องด้วยการไม่ชำระหนี้ หรือความรับผิดตามสัญญา
- (2) ความรับผิดนอกขอบเขตสัญญาหรือความรับผิดทางละเมิด

ในกรณีที่สินค้าที่ชำรุดบกพร่องซ่อนเร้นอยู่ภายใน (Vice Cache) อาจเป็นเหตุก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ซื้อหรือบุคคลที่สาม กรณีที่ผู้ซื้อมีนิติสัมพันธ์ในทางสัญญากับผู้ขายก็จะนำหลักในเรื่องการรับประกันของผู้ขายมาปรับใช้ ส่วนในกรณีของบุคคลภายนอกผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากมิได้มีนิติสัมพันธ์ต่อกันโดยทั่วไป หลักความรับผิดก็จะนำไปตามหลักในเรื่องละเมิด

เมื่อเกิดความชำรุดบกพร่องขึ้นในทรัพย์สินที่ตกลงซื้อขายกัน ผู้ซื้อจะมีสิทธิเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบตามหลัก Hidden Defect Warranty ซึ่งได้ปรากฏอยู่ใน มาตรา 1644 โดยสามารถแบ่งสิทธิของผู้ซื้อที่จะให้ผู้ขายรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องได้ 2 ประการ คือ

ประการแรก การบอกเลิกสัญญา ในกรณีที่ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่มีความชำรุดบกพร่องให้แก่ผู้ซื้อแล้ว ความชำรุดบกพร่องนั้นส่งผลให้ผู้ซื้อไม่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินได้ตามความ

ประสงค์หรือความสามารถที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้นน้อยลง ไปมากอันมีสาเหตุมาจากความชำรุดบกพร่องที่ซ่อนเร้นในสินค้านั้น ผู้ซื้อบอกเลิกสัญญาได้ ซึ่งจะส่งผลให้คู่สัญญากลับคืนสู่ฐานะเดิม

ประการที่สอง เมื่อผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่มีความชำรุดบกพร่องซ่อนเร้นอยู่ให้แก่ผู้ซื้อและผู้ซื้อควรรู้แล้วว่าความชำรุดบกพร่องนั้นอาจแก้ไขได้ หรือไม่มากนัก กฎหมายให้สิทธิผู้ซื้อที่จะเลิกทรัพย์สินและเก็บทรัพย์สินดังกล่าวเอาไว้ก็ได้ แต่ทั้งนี้ กฎหมายให้ผู้ซื้อสามารถขอลดราคาสินค้าหรือขอค่าซ่อมแซมแก้ไขความชำรุดบกพร่องนั้น เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้นได้ตามความมุ่งหมายของผู้ซื้อ

ข้อยกเว้นความรับผิดให้แก่ผู้ขาย

ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ได้ให้สิทธิที่ผู้ขายจะสามารถจำกัดความรับผิดของตนในเรื่องของการรับประกันสินค้า ซึ่งอยู่ใน มาตรา 1627 โดยกำหนดว่า ในการทำสัญญาระหว่างเอกชนด้วยกัน คู่สัญญาสามารถตกลงเพิ่มหรือลดหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้ได้อีก อีกทั้งใน มาตรา 1643 กล่าวว่า ผู้ขายจะต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องที่ซ่อนเร้นอยู่ในทรัพย์สิน แม้ว่าผู้ขายจะไม่ทราบถึงความชำรุดบกพร่องนั้นก็ตาม เว้นเสียแต่ไม่มีการตกลงกันไว้ว่าผู้ขายจะไม่ผูกพันในการให้การรับประกันใดๆ ก็ได้ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม หากตกลงให้ผู้ขายไม่ต้องรับประกันในเรื่องใดๆก็ตาม ผู้ขายยังคงต้องรับผิดในผลของการกระทำของผู้ขายเอง และความตกลงในเรื่องใดที่ขัดต่อกฎหมายในเรื่องการรับประกันหนี้ ข้อตกลงนั้นจะมีผลเป็นโมฆะตามมาตรา 1628

นอกจากนี้ ผู้ขายยังคงไม่ต้องรับผิดหากปรากฏว่า ในเวลาที่ทำสัญญาผู้ซื้อได้เห็นหรือได้ทราบถึงความชำรุดบกพร่องที่มีในทรัพย์สินที่ได้ตกลงซื้อขายกัน ไม่ว่าจะโดยผู้ซื้อได้เห็นเองหรือว่าผู้ขายเป็นผู้แจ้งให้ทราบ ก็ถือได้ว่าเมื่อผู้ซื้อได้ทราบถึงความชำรุดบกพร่องแล้ว แต่ผู้ซื้อยังคงที่จะทำการซื้อขายอยู่อีก แสดงให้เห็นว่าผู้ซื้อพร้อมที่จะรับทรัพย์สินที่ซื้อขายกันตามสภาพที่เป็นอยู่ เพราะฉะนั้นเมื่อในเวลาที่เกิดการตกลงทำสัญญาซื้อขายกันนั้น ผู้ซื้อทราบถึงความชำรุดบกพร่องแต่ก็ไม่คัดค้านหรือปฏิเสธแต่อย่างใด ผู้ซื้อหมดสิทธิเรียกร้องให้ผู้ขายรับผิดในความชำรุดบกพร่อง ในภายหลังซึ่งเป็นไปตาม มาตรา 1642 หรือในกรณีที่ผู้ซื้อมีโอกาสที่จะตรวจสอบสินค้าก่อนที่จะทำการซื้อขาย หรือผู้ขายได้แจ้งให้ผู้ซื้อทราบ หรือตรวจสอบสินค้า แต่ผู้ซื้อปฏิเสธที่จะทำการตรวจสอบ ผู้ขายก็ไม่ต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องตามมาตรา 1641 เพราะถ้าหากผู้ซื้อได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเช่นวิญญูชนพึงกระทำ คือ ผู้ซื้อเข้าตรวจสอบสินค้าก็จะทำให้ผู้ซื้อพบเห็นความชำรุดบกพร่องนั้น

3.1.3.4 อายุความการฟ้องคดี

ตามกฎหมายฝรั่งเศส การฟ้องคดีตามหลักความรับผิดชอบทางสัญญาเมื่ออายุความทั่วไปในการฟ้องร้อง 3 ปี นับแต่วันส่งมอบ แต่อาจมีกรณีที่กฎหมายกำหนดอายุความไว้โดยเฉพาะ เช่น กรณีฟ้องร้องคดีต่อนักธุรกิจ ตามมาตรา 198 ทวิ จะมีกำหนดอายุความ 10 ปี

3.1.4 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

กฎหมายเยอรมัน มีการพัฒนาหลักกฎหมายว่าด้วย Product Liability มายาวนาน ทั้งในด้านของกฎหมายที่เป็นบทบัญญัติและแนวคำพิพากษาของศาล โดยการฟ้องคดีสามารถอาศัยหลักตามกฎหมายลักษณะสัญญาหรือกฎหมายลักษณะละเมิด

ในความรับผิดชอบทางสัญญา หลักกฎหมายในเรื่องซื้อขายกำหนดให้ผู้ขายมีความรับผิดชอบในชำรุดบกพร่องของสินค้าและหากมีคำรับประกันคุณภาพสินค้า ผู้ขายก็ต้องรับผิดชอบในการที่ต้องคืนราคาหรือชดเชยให้ผู้ซื้อ โดยผู้ซื้ออาจบอกเลิกสัญญาหากว่าสินค้านั้นด้อยคุณค่าหรือชำรุดบกพร่องไม่เป็นไปตามคำรับประกัน⁴

หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ขายมีเจตนาหลอกลวงผู้ซื้อ ผู้ขายอาจเข้าข่ายจงใจกระทำละเมิดต่อผู้ซื้อ ซึ่งผู้ซื้อไม่จำเป็นต้องนำสืบถึงความจงใจดังกล่าว อันมีลักษณะใกล้เคียงกับการนำหลัก Strict Liability มาใช้ในคดีละเมิด

กรณีผิดคำรับประกันสินค้า ผู้ซื้อมีสิทธิเลือกฟ้องร้องผู้ขายหรือผู้ผลิต ทั้งตามกฎหมายลักษณะสัญญาหรือลักษณะละเมิดก็ได้ ในด้านความรับผิดชอบทางละเมิด ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 823 วรรคแรกและวรรคสอง กำหนดการกระทำอันเป็นละเมิดและความรับผิดชอบทางละเมิดไว้ ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องก็ถูกนำไปปรับใช้กับหลักกฎหมายดังกล่าวด้วย ซึ่งแต่เดิมการนำสืบพิสูจน์ความผิดของจำเลยว่าจะจงใจหรือประมาทเลินเล่อในชั้นตอนใดยังคงตกเป็นภาระของผู้เสียหายอยู่ตามหลักละเมิดทั่วไป

ต่อมา ปี ค.ศ. 1968 ศาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้วินิจฉัยวางหลักไว้ในคดี Hühnerpest ว่าผู้ผลิตเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่อาจกระทำให้เกิดความเสียหายได้ จึงต้องมีหน้าที่พิสูจน์ว่าเขามีได้กระทำผิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

อย่างไรก็ตาม ในเหตุหลุดพ้นความรับผิดชอบของจำเลย กฎหมายเยอรมันเปิดโอกาสให้จำเลยยกข้ออ้างต่อสู้ว่าตนมิได้ประมาทหากจำเลยพิสูจน์ได้ว่า ได้ใช้ความระมัดระวังอย่างดีแล้วในการผลิตหรือกรรมวิธีการผลิตแต่อย่างใด ตามหลักการหลบเลี่ยง (Escapee หรือ Ausseisse)

⁴ ญาณิศา ขยัน. (2555). *ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับนิยามของคำว่า “สินค้า” ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 27.

พัฒนาการของการฟ้องคดีเกี่ยวกับ Product Liability ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้รับอิทธิพลจากหลักกฎหมายทางละเมิดมากกว่าหลักกฎหมายทางสัญญา ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากแนวทางการความรับผิดชอบทางละเมิดได้เปิดช่องว่างไว้มาก โดยศาลได้พิพากษาในคดีเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายวัคซีนที่ใช้ฉีดป้องกันโรคระบาดในไก่ ซึ่งข้อเท็จจริงมีว่า โจทก์เป็นเจ้าของฟาร์มเลี้ยงไก่ ได้ตกลงให้จำเลยซึ่งเป็นสัตวแพทย์มาฉีดวัคซีนให้ไก่จำนวน 4,000 ตัว แต่ปรากฏว่าไก่ของโจทก์ตามหมดสิ้น โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายโดยอาศัยหลักความรับผิดในสัญญาจากจำเลย ศาลพิพากษาว่าจำเลยไม่ต้องรับผิดเพราะมิใช่ผู้ผลิตวัคซีน ซึ่งคดีดังกล่าวได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ถึงหลักกฎหมายที่ใช้ในการพิจารณาความรับผิด เนื่องจากในกรณีผู้ซื้อและผู้ผลิตไม่มีนิติสัมพันธ์กันตามสัญญาควรจะต้องอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของใคร

แนวความคิดในการแสวงหาคำตอบว่าใครควรต้องรับผิด ได้มีแนวทางโดยอาศัยหลักกฎหมายลักษณะละเมิด ซึ่งกำหนดให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบต้องใช้ความระมัดระวังตามที่กฎหมายกำหนด ศาลได้วางหลักเกณฑ์ในกฎหมายละเมิดตามความเหมาะสมกับสภาพข้อเท็จจริง

3.1.4.1 ลักษณะความชำรุดบกพร่องของสินค้า

สำหรับคดี Product Liability โดยอาศัยหลักกฎหมายลักษณะละเมิด ผู้เสียหายสามารถฟ้องผู้ผลิตให้รับผิด โดยศาลจะพิจารณาความชำรุดบกพร่องของสินค้าอันเกิดจาก 3 ประเด็นหลัก ได้แก่

(1) ความชำรุดบกพร่องที่เกิดจากการผลิต (Manufacturing Defects) โดยผู้ผลิตจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการผลิต ผลิตสินค้าที่ขาดความปลอดภัยออกสู่ท้องตลาด ยกเว้นในเรื่องที่ไม่มีผู้ใดสามารถป้องกันได้ แม้ผู้ผลิตจะได้อาศัยความระมัดระวังเต็มที่แล้ว ตามหลักการหลบเลี่ยง (Escapee)

(2) การชำรุดบกพร่องเกิดจากการออกแบบ (Design Defects) ซึ่งผู้ออกแบบมิได้ใช้ความระมัดระวังในการออกแบบสินค้าอย่างเพียงพอ ให้สินค้ามีลักษณะที่ปลอดภัยเหมาะสมแก่การบริโภค

(3) การบกพร่องในการให้คำเตือนและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต (Failure to Warn and Development Risks) กำหนดว่า การเตือนและหน้าที่ต้องเฝ้าระวังความเสี่ยงภัยในสินค้าใดๆ ขึ้นอยู่กับประเภทและความน่าจะเป็นอันตรายของสินค้านั้นๆ ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายมีหน้าที่ดังกล่าว และอยู่ในฐานะที่จะทำหน้าที่เพราะรู้ข้อมูลและติดตามข้อมูลได้ดีกว่าผู้บริโภค

แม้ศาลจะได้วางแนวทางในการพิจารณาเอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินคดีของผู้เสียหาย แต่ผู้เสียหายก็ยังคงมีความเสี่ยงจากการพิจารณาความรับผิดของจำเลยอยู่ในบางกรณี เช่น หลักผู้เสียหายมีส่วนประมาท ก็ถือเป็นเหตุหลุดพ้นความรับผิดของจำเลยได้ และข้อจำกัดประการสำคัญคือ ผู้เสียหายยังมีภาระการพิสูจน์ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า โดยผู้ผลิตต้องพิสูจน์หักล้างว่า

การผลิตได้กระทำไปด้วนความระมัดระวัง โดยไม่มีความผิดปกติเกิดขึ้น ยกเว้นแต่ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติความรับผิดไว้โดยเฉพาะ เช่น ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากผลิตภัณฑ์ยาที่ใช้หลัก Strict Liability มาใช้บังคับ

ปี ค.ศ. 1989 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้ตรากฎหมาย Product Liability Act 1989 มีผลบังคับใช้วันที่ 1 มกราคม 1990 โดยกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้ตัดสิทธิโจทก์ที่จะเลือกใช้สิทธิฟ้องคดีละเมิดตามกฎหมายที่อยู่เดิมหรือตามกฎหมายฉบับนี้

Product Liability Act 1989 ให้ความคุ้มครองต่อสินค้าสังหาริมทรัพย์ โดยยกเว้นไม่รวมสินค้าเกษตร แต่หลังจากที่มีปัญหาเรื่องวัวบ้าขึ้น ฝ่ายนิติบัญญัติของสหภาพยุโรปได้ทำการแก้ไขกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวกับเรื่องความรับผิดอันเนื่องมาจากสินค้าไม่ปลอดภัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทำให้ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในเรื่องความปลอดภัยของสินค้าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรกรรมกลับคืนมาอีกครั้ง การแก้ไขปัญหาดังกล่าวทำโดยการยกเลิกข้อยกเว้นที่ว่าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรไม่อยู่ในกรอบของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ผลจึงทำให้ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรกรรมอยู่ในข้อบังคับของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ซึ่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเองก็ได้ทำการแก้ไขพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัยของตนเองเช่นกัน โดยการยกเลิกมาตรา 2 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติดังกล่าวตามพระราชบัญญัติแก้ไขกฎเกณฑ์เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยความรับผิดอันเนื่องมาจากสินค้าไม่ปลอดภัยฉบับวันที่ 2 พฤศจิกายน 2000 การยกเลิกดังกล่าวทำให้จุดแบ่งแยกที่ยู่กาะหว่างสินค้าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร โดยแท้ (Urproduktion) กับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่นำมาแปรรูปในขั้นแรกหมดไป

ในส่วนของระยะเวลาของความมีอยู่ในความชำรุดบกพร่องนั้น กฎหมายเยอรมันได้กำหนดให้ความชำรุดบกพร่องต้องมีอยู่ก่อนส่งมอบหรือขณะส่งมอบสินค้า และความชำรุดบกพร่องนั้นอาจมีอยู่หรือเกิดให้ภายในระยะเวลา 6 เดือนหลังจากส่งมอบสินค้าแล้ว

3.1.4.2 อายุความการฟ้องคดี

ประมวลกฎหมายแพ่งของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้แบ่งอายุความใช้สิทธิเรียกร้องออกเป็น 30 ปี 5 ปี และ 2 ปี โดยอายุความ 30 ปี ใช้ในกรณีที่บุคคลภายนอกใช้สิทธิติดตามเรียกทรัพย์สิน หลังจากได้ขอมสละทรัพย์สินนั้นไป รวมถึงสิทธิอื่นๆที่ได้จดทะเบียนในที่ดินด้วย แต่ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้างจะมีอายุความ 5 ปี ส่วนเรื่องอื่นๆ เช่น สังหาริมทรัพย์ มีอายุความใช้สิทธิเรียกร้อง 2 ปี (มาตรา 438(1))

อายุความเรียกร้องนี้ ในกรณีของที่ดิน อายุความเริ่มนับตั้งแต่วัน โอน ส่วนกรณีอื่นๆ จะเริ่มนับในเวลาที่ได้ส่งมอบทรัพย์สิน (มาตรา 438(2))

หากว่าทรัพย์สินบกพร่องและผู้ขายได้ปกปิดความบกพร่องโดยฉ้อฉล การใช้สิทธิเรียกร้องจะเป็นไปตามอายุความทั่วไป (Stand Limitation Period) คือ 3 ปี นับแต่เมื่อเจ้าหนี้ได้รู้หรือควรรู้ถึงพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดข้อเรียกร้องและรู้ถึงตัวลูกหนี้

ในกรณีที่ไม่พิจารณาถึงการรู้ของเจ้าหนี้ หรือการไม่รู้โดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของลูกหนี้ การใช้สิทธิเรียกร้องต้องทำภายใน 10 ปี ภายหลังจากวันที่สิทธิเรียกร้องได้เกิดขึ้น (มาตรา 199(4))

อนึ่ง กฎหมายอายุความของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีขยายได้

3.2 หลักกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบความชำรุดบกพร่องของสินค้าตามกฎหมายไทย

3.2.1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ถือเป็นประมวลกฎหมายหลักที่ใช้กันในประเทศไทยใน ส่วนที่เกี่ยวกับการทำนิติกรรมต่างๆ โดยตาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นี้เอง ได้กำหนดหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้าไว้ ดังนี้

3.2.1.1 หลักเกณฑ์ความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า

ความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่อง เป็นความรับผิดอย่างหนึ่งของผู้ขายที่มีต่อผู้ซื้อโดย ผลของกฎหมาย กล่าวคือ เป็นความรับผิดของผู้ขายที่เกิดขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องมีข้อตกลงในสัญญาซื้อขายให้ผู้ขายต้องรับผิด⁵

มาตรา 472 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใด อันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติที่ดี ประโยชน์ ที่มุ่งหมายโดยสัญญาก็ดี ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิด

ความที่กล่าวมาในมาตรานี้ย่อมใช้ได้ ทั้งที่ผู้ขายรู้อยู่แล้วหรือไม่รู้ว่าความชำรุดบกพร่อง มีอยู่”

กรณีที่จะถือว่าทรัพย์สินที่ซื้อขายชำรุดบกพร่องตามมาตรา 472 มีอยู่ 3 กรณี คือ

⁵ ันัฐวิสต์ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2550). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะซื้อขาย*. กรุงเทพฯ: สุตราพิศาล. หน้า 101.

(1) เลื่อมราคา

ตัวอย่าง

ก ตกกลางซื้อเพชรน้ำหนัก 5 กะรัต จาก ข ในราคา 700,000 บาท โดย ข บอก ก ว่าเป็นเพชรน้ำดีไม่มีตำหนิ หลังจากที่ซื้อเพชร ก ได้นำเพชรไปให้ ค ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านเพชรพลอยดู ค ใช้กล้องส่องดูพบว่าเพชรของ ก มีตำหนิ เป็นฝ้าและมีรอยร้าวซึ่งมองด้วยตาไม่เห็น ซึ่งเพชรที่มีตำหนิเช่นนี้ราคาไม่ควรจะเกิน 300,000 บาท

เช่นนี้ ถือว่า ข ส่งมอบทรัพย์สินที่ซื้อขายชำรุดบกพร่องเป็นเหตุให้เลื่อมราคาตามมาตรา 472

(2) เลื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติ

ตัวอย่าง

ก ซื้อรถยนต์จาก ข ในราคา 500,000 บาท หลังจากใช้รถตามปกติเพียง 3 วัน ระหว่างวิ่งขึ้นสะพาน รถเสียเพราะเข้าเกียร์ไม่ได้ โดยช่างพบว่าเกียร์ชำรุด

(3) เลื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา

ตัวอย่าง

นาย ก ขอซื้อขามสังคโลกจาก นาย ข พ่อค้าขายของเก่า โดยบอกว่าต้องการซื้อขามสังคโลกเพื่อส่งเข้าประกวดว่าเป็นขามสังคโลกที่สวยงามที่สุด นาย ข จึงเสนอขายขามสังคโลกให้นาย ก 1 ใบ ในราคา 400,000 บาท โดยบอกว่าขามสังคโลกที่เคยประกวดได้รับรางวัลมาหลายแห่ง นาย ก ตกกลางซื้อ แต่เมื่อส่งเข้าประกวดคณะกรรมการพบว่าขามสังคโลกของ นาย ก ไม่สมบูรณ์ เพราะมีรอยแตกขาวและมีการซ่อมแซมใหม่เพื่อให้ดูเหมือนเดิมและไม่ผ่านการประกวดแม้รอบคัดเลือก

เช่นนี้ ถือว่า นาย ข ส่งมอบทรัพย์สินที่ซื้อขายชำรุดบกพร่อง เป็นเหตุเลื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา

ก. หากทรัพย์สินที่ซื้อขายชำรุดบกพร่องเพียงเล็กน้อย ไม่ถึงเป็นเหตุให้เกิดการเลื่อมราคาหรือเลื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติ หรือเลื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา ผู้ขายก็ไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องตามมาตรา 472⁶

ตัวอย่าง

ก ซื้อมะม่วงจาก ข เมื่อปอกมะม่วงทาน ก พบว่ามะม่วงมีรอยข้ำเล็กน้อย หรือ

ก ซื้อหนังสือจาก ข หนังสือหน้าหนึ่งขาดเล็กน้อย แต่พออ่านข้อความได้ครบถ้วน

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 103.

เช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นกรณีทรัพย์สินที่ซื้อขายชำรุดบกพร่องซึ่งผู้ขายจะต้องรับผิดชอบตามมาตรา 472

ข. การส่งมอบทรัพย์สินที่ซื้อขายผิดจากที่ระบุไว้ในสัญญา เช่น ส่งมอบทรัพย์สินไม่ตรงชนิดที่ระบุไว้ในสัญญา ส่งมอบทรัพย์สินไม่ตรงตามกำหนดไว้ในสัญญา ไม่ถือเป็นกรณีส่งมอบทรัพย์สินชำรุดบกพร่องตามมาตรา 472 แต่ถือเป็นกรณีไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญาหรือผิดสัญญา⁷

คำพิพากษาฎีกาที่ 1654/2511 ถ้าจำเลยส่งมอบทรัพย์สินที่ขายผิดจากชนิดที่ระบุไว้ในสัญญา ก็เป็นการไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญาเลย ไม่ใช่เรื่องเกิดความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ขายเพราะการชำระหนี้ และไม่อยู่ในบังคับแห่งมาตรา 474 ต้องบังคับตามบทบัญญัติว่าด้วยการไม่ชำระหนี้โดยทั่วไป แต่ถ้าจำเลยส่งมอบทรัพย์สินที่ขายตรงตามชนิดในสัญญาแล้ว แต่ปรากฏว่าชำรุดบกพร่อง จำเลยย่อมต้องรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องตามมาตรา 472 และอยู่ในบังคับแห่งเรื่องอายุความตามมาตรา 474

คำพิพากษาฎีกาที่ 19653/2539 โจทก์ส่งกระดาษให้แก่จำเลยมีน้ำหนักไม่ถูกต้องตามขนาดที่ตกลงกันไว้เป็นการส่งมอบทรัพย์สินที่ขายผิดจากชนิดที่ตกลงกันตามสัญญา ถือได้ว่าโจทก์ไม่ชำระหนี้ตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ เป็นการไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญา ไม่ใช่เรื่องเกิดความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ขายเพราะการชำระหนี้ตาม มาตรา 472 ต้องบังคับตามบทบัญญัติว่าด้วยการไม่ชำระหนี้โดยทั่วไป

ค. ความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบต่อผู้ซื้อตามมาตรา 472 นั้น จะต้องเป็นความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ก่อนแล้ว หรือมีอยู่ในขณะทำสัญญาซื้อขายหรือในเวลาส่งมอบทรัพย์สินที่ขาย ส่วนความชำรุดบกพร่องที่มีขึ้นภายหลัง ผู้ขายหาต้องรับผิดชอบไม่⁸

คำพิพากษาฎีกาที่ 5618/2530 ความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินที่ขายอันผู้ขายจะต้องรับผิดชอบ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 472 นั้นต้องเป็นความชำรุดบกพร่อง ที่มีอยู่ก่อนแล้ว หรือมีอยู่ในขณะทำสัญญาซื้อขายหรือในเวลาส่งมอบ ส่วนความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นภายหลังผู้ขายหาต้องรับผิดชอบ โจทก์ซื้อรถยนต์จากจำเลย ขณะที่โจทก์รับรถคันพิพาทไปจากจำเลย รถมีสภาพเรียบร้อยดี ภายหลังโจทก์จึงอ้างว่ารถมีกลิ่นเหม็นดังนี้ จำเลยหาต้องรับผิดชอบไม่

ง. มาตรา 472 วรรคสอง ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องทั้งกรณีและผู้ขายรู้อยู่แล้วว่าทรัพย์สินที่ซื้อขายมีความชำรุดบกพร่องและกรณีและผู้ขายไม่รู้ว่าทรัพย์สินที่ขายมีความชำรุดบกพร่อง

⁷ ญัตติวสต์ อิศรางกูร ณ อยุธยา. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 5. หน้า 103.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 104.

จ. ผลของการส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุด

หากผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องผู้ซื้อที่มีสิทธิดังนี้

1) ผู้ซื้อที่มีสิทธิยึดหน่วงราคาที่ยังไม่ได้ชำระตามมาตรา 488 ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าผู้ซื้อพบเห็นความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินซึ่งตนได้รับซื้อ ผู้ซื้อชอบที่จะยึดหน่วงราคาที่ยังไม่ได้ชำระไว้ได้ทั้งหมด หรือแต่บางส่วนเว้นแต่ผู้ขายจะหาประกันที่สมควรให้ได้”

2) ผู้ซื้อที่มีสิทธิเลิกสัญญาและเรียกให้ผู้ขายคืนเงินราคาทรัพย์สินที่ผู้ซื้อได้ชำระไป และหากมีความเสียหายผู้ซื้ออาจเรียกค่าเสียหายได้ด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 903/2519 จำเลยส่งสินค้าที่มีคุณภาพชำรุดบกพร่องถึงขนาดที่โจทก์ไม่อาจนำไปขายต่อได้ เป็นการผิดสัญญา จำเลยต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องดังกล่าว โจทก์มีสิทธิบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 215 มาตรา 387 มาตรา 391 และ มาตรา 472

คำพิพากษาฎีกาที่ 1614/2522 เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ขายทำงานได้ระบบเดียว อีก 6 ระบบทำงานไม่ได้ตามสัญญา ผู้ซื้อเลิกสัญญาได้ศาลให้คืนเครื่องคอมพิวเตอร์ผู้ซื้อไม่ต้องใช้ราคา แต่ให้ใช้ค่าใช้ทรัพย์สินที่ใช้ได้ 1 ระบบ

คำพิพากษาฎีกาที่ 2830/2522 ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง เท่ากับไม่ชำระหนี้ตามสัญญา ผู้ซื้อเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายได้ ผู้ขายต้องให้ผู้ซื้อกลับคืนฐานะเดิม ผู้ขายไม่รับสินค้าคืนไม่ปรากฏว่าสินค้าที่ไม่รับคืนมีราคาเท่าใด ศาลให้ผู้ขายใช้ราคาคืนและค่าเสียหายเต็มจำนวน

คำพิพากษาฎีกาที่ 2389/2529 จำเลยส่งสินค้าที่มีคุณภาพชำรุดบกพร่องทำให้ผู้ซื้อในต่างประเทศปฏิเสธไม่ยอมรับซื้อสินค้า เป็นเหตุให้โจทก์ขายสินค้านั้นไม่ได้ จำเลยต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องดังกล่าว โจทก์มีสิทธิบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 215 มาตรา 387 มาตรา 391 และมาตรา 472 ค่าเสียหายที่จำเลยจะต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222 คือ คืนเงินราคาสินค้าที่จำเลยรับไปจากโจทก์ ค่าที่โจทก์ได้ชำระค่าขนส่งสินค้า ค่าวัสดุสำหรับบรรจุหีบห่อสินค้าที่โจทก์จัดซื้อแล้วส่งให้จำเลยและค่าโกดังเก็บสินค้า ซึ่งถือว่าเป็นค่าเสียหายพิเศษที่จำเลยควรจะคาดคิดล่วงหน้าได้

3.2.1.2 เวลาที่ความชำรุดบกพร่องนั้นมีอยู่

บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องไม่ได้วางหลักเกณฑ์เอาไว้ว่าความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบนั้น ได้แก่ความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ในเวลาใด โดยที่ความชำรุดบกพร่องนั้นอาจเกิดขึ้นหรือมีอยู่ในเวลาต่างๆ กัน คือ

อาจเป็นความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่แล้วก่อนที่คู่สัญญาจะตกลงซื้อขายกัน หรือเกิดขึ้นภายหลังการทำสัญญาแต่ก่อนเวลาส่งมอบ หรือก่อนเวลาที่กรรมสิทธิ์โอน ในกรณีที่มีข้อตกลงกำหนดเงื่อนไขการโอนกรรมสิทธิ์ หรือในกรณีซื้อขายทรัพย์สินซึ่งมิได้กำหนดลงไว้แน่นอน ดังนั้น จึงต้องพิจารณาว่าจะหาเกณฑ์อะไรมาเป็นแนวทางวินิจฉัยว่าความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ในเวลาใดเป็นความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบ⁹

คำอธิบายกฎหมายลักษณะซื้อขายในปัจจุบัน ส่วนใหญ่กล่าวไว้ตรงกันว่าความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบนั้น ได้แก่ ความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่แล้วในเวลาซื้อขายกัน อย่างไรก็ตาม บางท่านเห็นว่า ได้แก่ ความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ก่อนที่กรรมสิทธิ์จะโอนไปยังผู้ซื้อและแนวคำพิพากษาศาลฎีกาเดินตามหลักว่า ความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบนั้น ต้องเป็นความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ก่อนแล้ว หรือมีอยู่ในขณะทำสัญญาซื้อขายหรือในเวลาส่งมอบทรัพย์สินที่ขาย แต่ก็ไม่มีการอธิบายไว้ว่าเหตุใดจึงควรเป็นเช่นนั้น

เกณฑ์ที่ควรใช้เป็นแนวพิจารณาในเรื่องนี้ก็คือ หลักการสันนิษฐานเจตนาของคู่สัญญาว่า ถ้าคู่กรณีได้ตกลงกัน จะถือเอาเวลาใดเป็นเกณฑ์ที่จะรับรองว่าทรัพย์สินที่ขายปราศจากความชำรุดบกพร่อง ซึ่งเมื่อพิจารณาในแง่ผลได้เสียของแต่ละฝ่ายก็อาจมีได้ 2 จุดเวลา คือ เวลาที่ตกลงกัน ซึ่งเป็นคุณกับฝ่ายผู้ขาย กับเวลาที่โอนกรรมสิทธิ์ซึ่งเป็นคุณแก่ฝ่ายผู้ซื้อ แต่เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงว่า การซื้อขายอาจทำได้โดยมีเงื่อนไขเวลาหรือเงื่อนไขการโอนกรรมสิทธิ์ และการโอนกรรมสิทธิ์นั้นอาจล่าช้าพ้นไปจากเวลาทำสัญญาได้เป็นเวลานานๆ เช่น ในสัญญาซื้อขายผ่อนส่งการที่จะกำหนดให้ผู้ขายมีหน้าที่รับประกันว่าทรัพย์สินปราศจากความชำรุดบกพร่องไปจนถึงเวลาที่กรรมสิทธิ์โอนย่อมเป็นที่คาดหมายได้ว่าผู้ขายย่อมมีเจตนาโดยสุจริตรับรองว่าทรัพย์สินปราศจากความชำรุดบกพร่องเป็นเกณฑ์ ก็ควรถือเอาเวลาที่ตกลงทำสัญญาเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ดี กรณีที่เป็นการซื้อขายทรัพย์สินที่ยังไม่ได้กำหนดตัวไว้แน่นอนย่อมจะถือเอาเวลาที่สำคัญเป็นเกณฑ์ไม่ได้ เพราะยังมีการกำหนดตัววัตถุแห่งหนี้ให้แน่นอนลงไป ในกรณีเช่นนี้ เราอาจคาดหมายได้ว่า ผู้ขายย่อมรับรองในคุณสมบัติของทรัพย์สินที่ขายจนกระทั่งถึงเวลาที่ได้มีการกำหนดตัวทรัพย์สิน ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ทำนองเดียวกันกับหลักการ โอนภาระความเสี่ยงใน ความสูญหายหรือเสียหายอันเกิดแก่ทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งหนี้ และเป็นหลักที่ใช้อธิบายแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่วางเป็นหลักไว้ว่า ความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบต้องเป็นความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ก่อนหรือในขณะที่ทำสัญญา หรือในเวลาส่งมอบทรัพย์สินที่ขายได้ ทั้งนี้ โดยต้องทำความเข้าใจเสียว่า เวลาที่ส่งมอบนี้หมายความว่าเวลาที่ผู้ขายกำหนดตัวทรัพย์สิน โดยความยินยอมของผู้ซื้อ หรือทำการทุกอย่างเพื่อส่งมอบทรัพย์สินนั้นแล้ว

⁹ เฉลิมพล ลากส่งผล. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 2. หน้า 55.

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้เอง เราอาจสรุปได้ว่า ความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบ ได้แก่ ความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ในเวลาซื้อขาย ในกรณีที่เป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งหรือความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ในเวลาที่พร้อมจะส่งมอบ ในกรณีเป็นทรัพย์สินที่ยังมิได้กำหนดตัวแน่นอนในเวลาทำสัญญา

3.2.1.3 กรณีที่ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่อง¹⁰

หลักที่ว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องมีข้อยกเว้นอยู่ 2 กรณี คือ ข้อยกเว้นความรับผิดตามกฎหมาย มาตรา 473 และข้อยกเว้นการรับผิดตามสัญญา มาตรา 483

ข้อยกเว้นความรับผิดตามกฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 473 บัญญัติว่า “ผู้ขายย่อมไม่ต้องรับผิดชอบในกรณีดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(1) ถ้าผู้ซื้อได้รู้อยู่แล้วแต่ในเวลาซื้อขายว่ามีความชำรุดบกพร่องหรือควรจะได้รู้เช่นนั้น หากได้ใช้ความระมัดระวังอันจะพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชน

(2) ถ้าความชำรุดบกพร่องนั้นเป็นอันเห็นประจักษ์แล้วในเวลาส่งมอบ และผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้โดยมิได้อัดเอื้อน

(3) ถ้าทรัพย์สินนั้นได้ขายทอดตลาด”

กรณีที่ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องตามมาตรา 473 มี 3 กรณี

(1) ถ้าผู้ซื้อได้รู้อยู่แล้วแต่ในเวลาซื้อขายว่ามีความชำรุดบกพร่องหรือควรจะได้รู้เช่นนั้น หากได้ใช้ความระมัดระวังอันจะพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชน

ตัวอย่าง

ก ซื้อรถยนต์เก่าจาก ข ในราคา 200,000 บาท ขณะที่ ก ลองคิดเครื่องดูพบว่า หากดับเครื่องยนต์การคิดเครื่องใหม่จะต้องสตาร์ทไม่ต่ำกว่า 10 ครั้ง แต่ ก ก็ตกลงซื้อเพราะเหตุว่าเป็นรถที่ราคาถูกกว่าท้องตลาดมาก ต่อมา ก พบว่าชุดสตาร์ททรถซึ่งใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์เสีย ต้องซ่อมไม่ต่ำกว่า 50,000 บาท

เช่นนี้ ข ไม่ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง เพราะ ก รู้อยู่แล้วในเวลาซื้อขายว่ามีความชำรุดบกพร่อง หรือ

ก ซื้อรถยนต์เก่าจาก ข ในราคา 200,000 บาท ขณะที่ ก ลองคิดเครื่องดู ปรากฏว่ามีวันสีดำพุ่งออกที่ท่อไอเสียเป็นจำนวนมากและตลอดเวลา ผิดปกติจากรถทั่วไป แต่ ก ก็ไม่ได้สนใจ หลังจากซื้อรถได้เพียง 3 วัน รถ ก วิ่งไม่ได้เพราะเครื่องยนต์เสีย ต้องยกเครื่องใหม่เสียค่าซ่อม 80,000 บาท

¹⁰ ญัตติวสันต์ อิศรางกูร ณ อยุธยา. อ่างแล้วเชิงจรดที่ 5. หน้า 105.

เช่นนี้ ข ไม่ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง เพราะตามธรรมดาแล้ววิญญูชนควรจะรู้ว่า หากมีควันสีดำออกจากท่อไอเสียรถเป็นจำนวนมากและตลอดเวลา แสดงว่าเครื่องยนต์ต้องผิดปกติ ซึ่ง ก ก็ควรจะรู้ว่ามีความชำรุดบกพร่อง หากได้ใช้ความระมัดระวังอันถึงคาดหมายได้ แต่วิญญูชนดังกล่าว

(2) ถ้าความชำรุดบกพร่องนั้นเป็นอันเห็นประจักษ์แล้วในเวลาส่งมอบ และผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้โดยมิได้อิดเอื้อน

ตัวอย่าง

ก ซื้อตู้เย็นจาก ข ราคา 10,000 บาท เมื่อ ข ส่งมอบตู้เย็นที่บ้าน ก ซึ่ง ก เห็นแล้วว่าตู้เย็นมีรอยบุบเล็กน้อย แต่ ก ก็รับมอบไว้โดยไม่ได้ทักท้วงแต่อย่างใด ต่อมาโจทก์ทราบว่าตามธรรมเนียมการซื้อขายตู้เย็นที่มีรอยบุบแม้เพียงเล็กน้อย ผู้ขายจะต้องลดราคาให้อย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 20 เปอร์เซ็นต์

เช่นนี้ ข ไม่ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง เพราะความชำรุดบกพร่องนั้นเป็นอันเห็นประจักษ์แล้วในเวลาส่งมอบ แต่ ก ก็รับเอาทรัพย์สินนั้นไว้โดยมิได้อิดเอื้อน

คำว่า “อิดเอื้อน” ตามมาตรา 473 (2) หมายถึง ปฏิเสธไม่ยอมรับมอบหรือการกระทำใดๆ ที่แสดงให้เห็นว่าผู้ซื้อได้ทักท้วงเกี่ยวกับข้อชำรุดบกพร่อง เช่น ตามตัวอย่างการซื้อขายตู้เย็นข้างต้น หาก ก ปฏิเสธไม่ยอมรับมอบตู้เย็นก็ดี หรือรับมอบตู้เย็นไว้ก่อน โดยบอกให้ ข เอาตู้เย็นใหม่มาเปลี่ยนก็ดี ถือว่าเป็นการอิดเอื้อนแล้ว

แม้ผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินโดยมิได้อิดเอื้อน แต่ถ้าขณะรับมอบความชำรุดนั้นผู้ซื้อไม่อาจเห็นประจักษ์ ผู้ขายยังต้องรับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5581/2533 โจทก์ซื้อกระป๋องสำหรับบรรจุปลากับน้ำซอส มะเขือเทศ จากจำเลยเมื่อกระป๋องดังกล่าวเป็นสนิมและมีความชำรุดบกพร่องอย่างอื่น ซึ่งเป็นผลมาจากการผลิตของจำเลย อันเป็นเหตุให้เสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาจำเลยต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้โจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 แม้โจทก์จะรับของจากจำเลยโดยไม่อิดเอื้อน แต่ขณะที่มีการส่งมอบของนั้นความชำรุดบกพร่องยังไม่เป็นอันเห็นประจักษ์ จำเลยก็หาพ้นจากความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 473(2) ไม่

จำเลยทราบดีว่าโจทก์ซื้อกระป๋องดังกล่าวเพื่อนำไปขายต่อให้แก่ผู้ซื้อในประเทศพม่า การที่โจทก์ต้องเสียค่าขนส่งกระป๋องทดแทนส่วนที่ชำรุดบกพร่องไปให้ผู้ซื้อเพิ่มเติมจึงเป็นค่าเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ ซึ่งจำเลยได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์เช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว แม้โจทก์จะนำสืบจำนวนค่าเสียหายส่วนนี้ไม่ได้ความแน่ชัด ศาลก็กำหนดให้โจทก์ตามควรแก่พฤติการณ์

(3) ถ้าทรัพย์สินนั้นได้ขายทอดตลาด

3.1) กรณีตาม (3) นี้หมายความว่า ในกรณีที่ผู้ขายได้ขายทรัพย์สินให้ผู้ซื้อโดยการขายทอดตลาด หากผู้ซื้อพบว่าทรัพย์สินที่ซื้อขายชำรุดบกพร่อง ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบ

ตัวอย่าง

ก ประมูลซื้อรถได้จาก ข ในการขายทอดตลาด วันรุ่งขึ้นรถที่ ก ซื้อเครื่องเสียวังไม่ได้ ต้องยกเครื่องใหม่ เช่นนี้ ก จะให้ ข รับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องตามมาตรา 472 ไม่

3.2) คำว่า “ทรัพย์สินนั้นได้ขายทอดตลาด” หมายถึงกรณีที่มีการซื้อขายระหว่างผู้ซื้อที่พบความชำรุดบกพร่องกับผู้ขายเป็นการขายทอดตลาดตามตัวอย่างในข้อ 3.1 ข้างต้นแต่ไม่ได้หมายถึงกรณีที่มีการซื้อขายระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขายเป็นการซื้อขายธรรมดาไม่ใช่การขายทอดตลาด แม้ทรัพย์สินที่ซื้อขายได้เคยผ่านการขายทอดตลาดมาก่อน

ตัวอย่าง

ก ประมูลซื้อรถได้จาก ข ในการขายทอดตลาด ต่อมา ก ขายรถต่อให้ ค หลักจากใช้รถได้เพียง 1 วัน รถ ค เครื่องเสียวังต้องยกเครื่องใหม่เสียค่าซ่อม 80,000 บาท

เช่นนี้ ก ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง จะอ้างว่า ก ได้รถยนต์คันนั้นมาจากการขายทอดตลาดหรือรถยนต์คันนี้ได้มีการขายทอดตลาดมาก่อนไม่ได้ เพราะการซื้อขายระหว่าง ก และ ค ไม่ใช่การขายทอดตลาด

ข้อยกเว้นความรับผิดชอบตามสัญญา

นอกจากผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องเนื่องจากมีกฎหมายบัญญัติยกเว้นความรับผิดไว้ตามมาตรา 473 ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้ซื้อและผู้ขายอาจตกลงกันว่าผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องก็ได้ เพราะบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่อง มิใช่บทบัญญัติเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งจะเห็นได้จากข้อความตามมาตรา 483 ที่บัญญัติว่า “คู่สัญญาซื้อขายจะตกลงกันว่าผู้ขายจะไม่ต้องรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องหรือเพื่อการรอนสิทธิก็ได้”

3.2.1.4 อายุความ

อายุความฟ้องร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่อง หากผู้ขายไม่ยอมรับผิดต่อผู้ซื้อโดยดี ผู้ซื้อจะต้องดำเนินคดีฟ้องศาลภายในอายุความที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 474 ที่บัญญัติว่า “ในข้อรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องนั้น ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่เวลาที่ได้พบเห็นความชำรุดบกพร่อง”¹¹

¹¹ ไพทิจิต เอกจริยกร. (2549). *คำอธิบาย ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิทยุชน. หน้า 194.

ให้พึงสังเกตว่า อายุความ 1 ปี จะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้ซื้อได้พบเห็นความชำรุดบกพร่อง ไม่ใช่ นับตั้งแต่วันที่ทำการซื้อขาย การโอนกรรมสิทธิ์ หรือการส่งมอบก็ตาม

คำพิพากษาฎีกาที่ 3185/2531 การที่โจทก์ฟ้องให้จำเลยชำระค่าใช้จ่ายที่โจทก์เสียไปในการซ่อมแซมหม้อแปลงไฟฟ้าที่จำเลยขายให้โจทก์ ซึ่งเกิดชำรุดขึ้นภายในระยะเวลาที่จำเลยจะต้องรับผิดชอบ เป็นการฟ้องจำเลยให้รับผิดชอบเพื่อชำระคบกพร่อง มิใช่เป็นการฟ้องให้จำเลยปฏิบัติตามสัญญาซื้อขาย หรือเลิกสัญญากับจำเลย โจทก์จึงต้องฟ้องจำเลยภายใน 1 ปี นับแต่เวลาที่ได้พบเห็นความชำรุดบกพร่อง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 474

คำพิพากษาฎีกาที่ 456/2539 โจทก์ผู้ซื้อพบ เสื้อกั๊กครั้งแรกเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2532 และจำเลยที่ 1 ผู้ขายได้รับไปซ่อมเมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2532 แล้วนำมาส่งคืนถือว่าจำเลยที่ 1 กระทำการอันปราศจากเคลือบคลุมสงสัยตระหนักเป็นปริยายว่ายอมรับสภาพตามสิทธิเรียกร้องของโจทก์แล้วอายุความย่อมระงับตั้งแต่วันที่ 29 มีนาคม 2532 แต่เมื่อเสื้อกั๊กก็ยังคงแตกอีกหลายครั้งโดยจำเลยที่ 1 ไม่สามารถแก้ไขความชำรุดบกพร่องในจุดเดิมได้ อายุความจึงยังคงระงับอยู่ต่อมา โจทก์จึงให้จำเลยที่ 1 ส่งช่างไปแก้ไขแต่จำเลยที่ 1 ปฏิเสธความรับผิดชอบเป็นเหตุที่ทำให้อายุความระงับตั้งแต่วันที่ 29 มีนาคม 2532 ได้สิ้นสุดลงต้อง เริ่มนับอายุความ 1 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 474 ใหม่ตั้งแต่วันที่ดังกล่าว

คำพิพากษาฎีกาที่ 5584/2544 โจทก์ซื้อห้องชุดพิพาทจากจำเลยและได้รับโอนการครอบครองไปเรียบร้อยแล้ว แต่โจทก์ยังไม่ได้เข้าอยู่อาศัย ต่อมาประมาณกลางปี 2538 โจทก์ประสงค์จะเข้าอยู่อาศัย จึงได้ให้ช่างเข้าไปตกแต่ง ในระหว่างนั้นเกิดมีฝนตกหนัก น้ำฝนรั่วซึมเข้าไปในห้องชุดพิพาท ทำให้ทรัพย์สินเสียหาย ความเสียหายเกิดจากผนังบางส่วนมีรอยแตกร้าว และบริเวณระหว่างกำแพงที่เป็นปูนหรือส่วนที่เป็นพื้นกับวงกบอะลูมิเนียมของบานประตูหน้าต่างมีรอยต่อไม่สนิทหรือบางส่วนยวบยาวยกขึ้นไม่ทั่ว ทำให้น้ำฝนสามารถซึมเข้ามาตามห้องชุดตามรอยร้าวหรือรอยต่อที่ไม่สนิทเป็นความชำรุดบกพร่องอันไม่เห็นประจักษ์ในเวลาส่งมอบ ต่อเมื่อมีฝนตกหนัก น้ำฝนซึมเข้ามาจึงจะรู้ว่ามีการชำรุดบกพร่อง แม้โจทก์จะได้มอบหมายให้ตัวแทนโจทก์เข้าไปสำรวจตรวจสอบ ก็เป็นการตรวจสอบเพียงว่ามีทรัพย์สินใดเสียหายบ้าง แต่บุคคลทั้งสองไม่มีความรู้เกี่ยวกับการก่อสร้าง การที่ตัวแทนโจทก์เสนอให้โจทก์ติดต่อหาผู้เชี่ยวชาญมาทำการตรวจสอบและ โจทก์ได้จ้างให้ผู้ซึ่งมีความรู้เชี่ยวชาญเข้าไปทำการตรวจสอบให้แน่ชัด จึงเป็นการกระทำที่สมควร เมื่อผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบเสร็จและเสนอรายการซ่อมให้โจทก์ทราบเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2538 จึงถือได้ว่าโจทก์พบเห็นความชำรุดบกพร่องของห้องชุดพิพาทนับแต่เวลานั้น โจทก์ฟ้องคดีนี้เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2539 ยังไม่พ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่วันดังกล่าว คดีโจทก์จึงยังไม่ขาดอายุความ

แต่ถ้าไม่ใช่เรื่องการฟ้องร้องคดีเพื่อความรับผิดชอบก็ไม่ใช่อายุความ 1 ปี ตามมาตรา 474 ดังคำพิพากษาฎีกาที่ 3130/2523 โจทก์ฟ้องให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายเนื่องจาก จำเลยผิดสัญญามิได้เป็นเรื่องที่จำเลยส่งมอบทรัพย์สินให้โจทก์ตรงตามสัญญา แต่เกิดชำรุด บกพร่องในทรัพย์สินดังกล่าวจะนำอายุความ 1 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 474 มาใช้บังคับมิได้

3.2.2 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติความรับผิดเพื่อชำรุด บกพร่องไว้ใน มาตรา 41 เพื่อพิจารณาคความในมาตราดังกล่าวจะพบว่าบทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้เป็น เพียงบทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับกฎหมายสบัญญัติคดีผู้บริโภคเท่านั้น แต่ยังได้พยายามวาง โครงสร้างทางกฎหมายเกี่ยวกับกฎหมายสาระบัญญัติของความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องเอาไว้ เพิ่มขึ้นจากที่ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อีกด้วย โดยเฉพาะสิทธิของผู้บริโภคในการเรียกให้ผู้ประกอบการแก้ไขหรือเปลี่ยนสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง¹²

หลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 41 บัญญัติว่า “ในคดีที่ผู้บริโภคหรือ ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็น โจทก์ฟ้องขอให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง ของสินค้า หากศาลเชื่อว่าความชำรุดบกพร่องดังกล่าวมีอยู่ในขณะส่งมอบสินค้านั้นและไม่อาจ แก้ไขให้กลับคืนสภาพที่ใช้งานได้ตามปกติหรือถึงแม้จะแก้ไขแล้วแต่หากนำไปใช้บริโภคแล้วอาจ เกิดอันตรายแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคที่ใช้สินค้านั้น ให้ศาลมีอำนาจพิพากษาให้ ผู้ประกอบการธุรกิจเปลี่ยนสินค้าใหม่ให้แก่ผู้บริโภคแทนการแก้ไขซ่อมแซมสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้น ก็ได้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงลักษณะของสินค้าที่อาจเปลี่ยนทดแทนกันได้ พฤติการณ์ของผู้ประกอบการ ธุรกิจ ตลอดจนความสุจริตของผู้บริโภคประกอบด้วย และหากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้บริโภคได้รับ ประโยชน์จากการใช้สินค้าหรือได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สินค้านั้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้บริโภค ชดใช้ค่าใช้ทรัพย์สินหรือค่าเสียหาย แล้วแต่กรณี ให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจนั้นได้ตามที่เห็นสมควร¹³

การฟ้องคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้ถูกฟ้องมิใช่ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้านั้น ให้ศาลมีคำสั่งเรียก ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าดังกล่าวเข้ามาในคดีตามมาตรา 57 (3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

¹² สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ. รายงานของคณะกรรมการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภค สภาพปฏิรูป แห่งชาติ วาระปฏิรูปที่ 31 : การปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้บริโภค เรื่อง “ความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของ สินค้าและร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ. ...”. หน้า 15-16.

¹³ ไพโรจน์ วายุภาพ. (ม.ป.ป.). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค. กรุงเทพฯ:(ม.ป.ท.). หน้า 155.

แพ่งและมีอำนาจพิพากษาให้บุคคลดังกล่าวร่วมรับผิดชอบในหนี้ที่ผู้ประกอบธุรกิจตามวรรคหนึ่งมีต่อผู้บริโภคร่วมด้วย”

ตามบทบัญญัติดังกล่าวให้อำนาจศาลที่จะพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนสินค้าใหม่ให้แก่ผู้บริโภคแทนการแก้ไขซ่อมแซมสินค้าที่ชำรุดบกพร่องได้ในกรณีที่เป็นการคดีที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นโจทก์ขอให้ผู้ประกอบธุรกิจรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า ซึ่งคำฟ้องของโจทก์ต้องมีคำขอให้จำเลยทำการแก้ไขซ่อมแซมสินค้าด้วย ดังนั้น ในกรณีที่สินค้าที่ส่งมอบชำรุดบกพร่อง แต่ผู้บริโภครับไว้และทำการแก้ไข ซ่อมแซม โดยเสียค่าใช้จ่ายไปแล้ว จึงฟ้องเรียกค่าใช้จ่ายจากผู้ประกอบธุรกิจอันเป็นการฟ้องเรียกค่าเสียหาย มิใช่ขอให้ผู้ประกอบธุรกิจทำการแก้ไขซ่อมแซมสินค้า ศาลจึงไม่อาจพิพากษาให้เปลี่ยนสินค้าแทนการแก้ไขซ่อมแซมสินค้าที่ชำรุดบกพร่องได้

ความชำรุดบกพร่องของสินค้าดังกล่าวต้องมีอยู่ในขณะส่งมอบสินค้า โดยผู้บริโภคต้องได้รับมอบสินค้าไว้แล้ว มิใช่ยังไม่ได้รับมอบสินค้า ผู้บริโภคยอมปฏิเสธไม่รับมอบสินค้าได้อยู่แล้ว จึงไม่อาจเกิดข้อพิพาทในลักษณะดังกล่าวได้

การที่ศาลจะพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนสินค้าแทนการแก้ไขซ่อมแซมสินค้าที่ชำรุดบกพร่องได้ต้องมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

1. ไม่อาจแก้ไขสินค้าให้กลับคืนสภาพที่ใช้งานได้ตามปกติ
2. สามารถแก้ไขสินค้าได้แต่หากนำไปใช้บริโภคแล้วอาจเกิดอันตรายแก่ร่างกาย สุขภาพหรืออนามัยของผู้บริโภคที่ใช้สินค้านั้น

ในกรณีที่ผู้บริโภคใช้สินค้าไปก่อนฟ้องและเกิดอันตรายแก่ร่างกาย สุขภาพหรืออนามัย จึงฟ้องคดีขอให้แก้ไขซ่อมแซมสินค้า ถ้าสามารถแก้ไขสินค้าได้ และหากนำไปใช้บริโภคจะไม่อาจเกิดอันตรายแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคได้อีก ศาลย่อมพิพากษาให้เปลี่ยนสินค้าใหม่ไม่ได้

สำหรับกรณีที่อาจเกิดอันตรายแก่ชีวิตหรืออันตรายแก่จิตใจของผู้บริโภค แม้จะไม่ได้ระบุไว้ในมาตรา 41 แต่อันตรายแก่จิตใจก็อยู่ในความหมายของอาจเกิดอันตรายแก่ร่างกายนั่นเอง ส่วนอันตรายต่อชีวิตไม่อาจใช้มาตรา 41 บังคับได้เพราะผู้บริโภคถึงแก่ความตายไปแล้ว

เมื่อมีเหตุที่จะเปลี่ยนสินค้าใหม่ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ศาลจะพิพากษาให้เปลี่ยนสินค้าใหม่หรือไม่ ยังต้องคำนึงถึง

- 1) ลักษณะของสินค้าซึ่งเป็นสินค้าที่อาจเปลี่ยนทดแทนกันได้
- 2) พฤติการณ์ของผู้ประกอบธุรกิจ
- 3) ความสุจริตของผู้บริโภค

แม้มาตรา 41 มิได้กำหนดให้คำนี้ถึงความประสงค์ของ โจทก์ก็ตาม ถ้าโจทก์ไม่มีความประสงค์ที่จะเปลี่ยนสินค้าใหม่ ศาลน่าจะพิจารณาให้เปลี่ยนสินค้าใหม่ขึ้นใจผู้บริโภคซึ่งเป็นเจ้าหนี้ไม่ได้ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนสินค้าใหม่ตามคำพิพากษาจะต้องดำเนินการบังคับคดีตามคำพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 271 โจทก์อาจไม่ดำเนินการบังคับคดีโดยเปลี่ยนสินค้าใหม่ตามคำพิพากษาได้

การที่ศาลใช้อำนาจตามมาตรา 41 ศาลต้องพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนสินค้าใหม่ให้แก่ผู้บริโภคแทนการแก้ไขซ่อมแซมความชำรุดบกพร่องเท่านั้น จึงไม่ต้องพิพากษาให้แก้ไขซ่อมแซมความชำรุดบกพร่องด้วย แต่ก็ไม่จำเป็นต้องยกคำขอส่วนนี้

ผู้ประกอบธุรกิจที่ถูกฟ้องถ้ามิใช่ผู้ผลิตสินค้าซ่อมเปลี่ยนสินค้าใหม่ให้แก่ผู้บริโภคได้ยาก ศาลจึงมีอำนาจเรียกผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้าเข้ามาในคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 57 (3) และพิพากษาให้บุคคลดังกล่าวร่วมรับผิดชอบกับผู้ประกอบธุรกิจได้ตามมาตรา 41 วรรคสอง

การที่ศาลต้องเรียกผู้ผลิตสินค้าหรือผู้นำเข้าสินค้าเข้ามาในคดีตามมาตรา 57 (3) เนื่องจากผู้ผลิตสินค้าหรือผู้นำเข้าสินค้าเป็นบุคคลภายนอก ซึ่งศาลมีอาจพิพากษาให้ร่วมรับผิดชอบกับผู้ประกอบธุรกิจได้ตามมาตรา 142 และมาตรา 145 ทั้งเป็นการให้โอกาสผู้ผลิตสินค้าหรือผู้นำเข้าสินค้าต่อสู้คดีก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา ศาลจึงควรเรียกเข้ามาเสียตั้งแต่เริ่มต้นคดี เมื่อศาลเห็นว่าอาจใช้อำนาจพิพากษาให้เปลี่ยนสินค้าใหม่แทนการแก้ไขซ่อมแซมสินค้า หรือมิฉะนั้นหากตอนที่ศาลจะมีคำพิพากษา ศาลเห็นว่าจะพิพากษาให้ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้าร่วมรับผิดชอบกับผู้ประกอบธุรกิจ ศาลต้องเลื่อนการอ่านคำพิพากษาไปโดยออกหมายเรียกให้ผู้ผลิตสินค้าหรือผู้นำเข้าสินค้าเข้ามาในคดีตามมาตรา 57 (3) และดำเนินคดีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ผลิตสินค้าหรือผู้นำเข้าสินค้าจนเสร็จแล้วจึงมีคำพิพากษาพร้อมกัน

ผู้ผลิตสินค้าหรือผู้นำเข้าสินค้าที่ได้รับหมายเรียกจากศาลให้เข้ามาในคดีตามมาตรา 57 (3) มีฐานะเป็นจำเลยร่วม ย่อมมีสิทธิให้การและสืบพยานต่อสู้คดีได้ตามมาตรา 58 แม้จะเป็นกรณีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การหรือขาดนัดพิจารณาก็ตาม

อย่างไรก็ตาม ผู้บริโภคอาจฟ้องบุคคลดังกล่าวเป็นจำเลยร่วมมาแต่ต้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 59 โดยไม่ใช้วิธีขอให้เรียกเข้ามาภายหลังตามมาตรา 57 (3) ก็ได้

อำนาจของศาลมีข้อจำกัดที่จะต้องพิพากษาให้ผู้ผลิตสินค้าหรือผู้นำเข้าสินค้าร่วมรับผิดชอบในหน้าที่ผู้ประกอบธุรกิจมีต่อผู้บริโภค อันมีลักษณะเป็นลูกหนี้ร่วมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 291 จะพิพากษาให้บุคคลดังกล่าวรับผิดชอบในการเปลี่ยนสินค้าใหม่ให้แก่ผู้บริโภคโดยลำพังหาได้ไม่

การเปลี่ยนสินค้าใหม่ตามที่ศาลพิพากษาเกิดขึ้นภายหลังจากที่ผู้บริโภคได้รับมอบสินค้าแล้ว หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้บริโภคได้รับประโยชน์จากการใช้สินค้า หรือได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สินค้าที่ได้รับไว้แล้ว ศาลมีอำนาจที่จะมีคำสั่งในคำพิพากษาให้ผู้บริโภคชดเชยค่าใช้ทรัพย์สิน หรือค่าเสียหายให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจได้ตามที่เห็นสมควรตามมาตรา 41 วรรคหนึ่งตอนท้าย โดยไม่ต้องฟ้องแย้ง เพราะมีลักษณะเป็นหนี้ต่างตอบแทนในการที่ต้องเปลี่ยนสินค้าใหม่ให้ตามคำพิพากษา

มาตรา 41 ให้อำนาจศาลที่จะพิพากษาบังคับให้ผู้ประกอบการธุรกิจเปลี่ยนสินค้าใหม่แทนการแก้ไขซ่อมแซมสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง ศาลอาจจะไม่ใช้อำนาจดังกล่าวก็ได้ แต่ถ้าผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคฟ้องคดีโดยมีคำขอให้เปลี่ยนสินค้าใหม่ หรือขอให้แก้ไขซ่อมแซมความชำรุดบกพร่องหรือมีจะนั้นให้เปลี่ยนสินค้าใหม่แทนการแก้ไขซ่อมแซมความชำรุดบกพร่อง มาโดยตรง ศาลจะต้องวินิจฉัยให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ มาตรา 142 วรรคหนึ่ง แต่ก็นำหลักเกณฑ์ตามมาตรา 41 มาใช้เป็นแนวทางในการที่จะพิพากษาให้เปลี่ยนสินค้าใหม่หรือไม่ได้

จากเนื้อหาในหัวข้อ 3.1 นี้ จะเห็นว่ากฎหมายของประเทศไทยที่บัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นจะมีกฎหมายอยู่ 2 ฉบับ คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ได้กำหนดถึงสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของทั้งผู้ขาย ผู้บริโภค หรือผู้ผลิตไว้ และยังกำหนดระยะเวลาในการฟ้องร้อง การดำเนินคดี เพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องไว้ อีกทั้งยังกำหนดโทษที่สามารถใช้บังคับแก่ผู้ก่อให้เกิดความเสียหายจากสินค้าชำรุดบกพร่อง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายนั้นได้รับการชดเชยเยียวยา และได้รับการคุ้มครองในฐานะผู้บริโภคอย่างแท้จริง

3.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้าตามกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย

3.3.1 เรื่องหลักเกณฑ์ของความชำรุดบกพร่องของสินค้า

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องของสินค้านี้ กฎหมายของประเทศไทยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา มาตรา 472¹⁴ ได้ให้นิยามไว้โดยสามารถแบ่งหลักเกณฑ์

¹⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 วรรคหนึ่ง “ในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติก็ดี ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาที่ดี ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบ

ความที่กล่าวมาในมาตรานี้ย่อมใช้ได้ ทั้งที่ผู้ขายรู้อยู่แล้วหรือไม่รู้ว่าความชำรุดบกพร่องมีอยู่”

ความหมายของความชำรุดบกพร่องของสินค้าได้คือ ความชำรุดบกพร่องนั้นต้องทำให้สินค้านั้นเสื่อมราคาลง เสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติ หรือเสื่อมประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา เช่น ก ตกลงซื้อเพชรน้ำหนัก 5 กะรัต จาก ข ในราคา 700,000 บาท โดย ข บอก ก ว่าเป็นเพชรน้ำดีไม่มีตำหนิ หลังจากที่ซื้อเพชร ก ได้นำเพชรไปให้ ค ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านเพชรพลอยดู ค ใช้กล้องส่องดูพบว่าเพชรของ ก มีตำหนิ เป็นฝ้าและมีรอยร้าวซึ่งมองด้วยตาไม่เห็น ซึ่งเพชรที่มีตำหนิเช่นนี้ราคาไม่ควรจะเกิน 300,000 บาท

ความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบต่อผู้ซื้อตามมาตรา 472 นั้น จะต้องเป็นความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ก่อนแล้ว หรือมีอยู่ในขณะทำสัญญา และผู้ขายจะต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องทั้งกรณี que ผู้ขายรู้อยู่แล้วว่าทรัพย์สินที่ซื้อขายมีความชำรุดบกพร่องและกรณี que ผู้ขายไม่รู้ว่าทรัพย์สินที่ขายมีความชำรุดบกพร่อง

หลักความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้าตามกฎหมายต่างประเทศนั้น ประเทศอังกฤษกับสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะบัญญัติไว้คล้าย ๆ กับของประเทศไทย แต่สหรัฐอเมริกาและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จะมีข้อแตกต่างบางประการที่ต่างจากประเทศไทย กล่าวคือ

สหรัฐอเมริกาและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ได้กำหนดหลักเกณฑ์ของสินค้าชำรุดบกพร่องไว้เช่นเดียวกับของประเทศไทยแต่จะต่างกันตรงที่สหรัฐอเมริกามีหลักเกณฑ์เพิ่มเติมว่า ความชำรุดบกพร่องจากการกำหนดข้อบ่งใช้หรือคำเตือน (Defect Because of Inadequate Instructions or Warning) หมายความว่าถึง กรณีที่อาจหลีกเลี่ยงหรือลดความเสี่ยงต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้านั้นได้ ถ้ามีการให้ข้อมูลในส่วนของการข้อบ่งใช้หรือให้คำเตือนอย่างเหมาะสมถึงอันตรายของสินค้านั้น ข้อบกพร่องเช่นนี้แม้ตัวสินค้าไม่ได้ชำรุดบกพร่องโดยตรงจากการผลิตแต่กฎหมายของสหรัฐอเมริกาก็ถือว่าสินค้านั้นบกพร่องด้วย ส่วนสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกับประเทศไทย คือ การบกพร่องในการให้คำเตือนและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต (Failure to Warn and Development Risks) กำหนดว่า การเตือนและหน้าที่ต้องเฝ้าระวังความเสี่ยงในสินค้าใดๆ ขึ้นอยู่กับประเภทและความน่าจะเป็นอันตรายของสินค้านั้นๆ ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายมีหน้าที่ดังกล่าว และอยู่ในฐานะที่จะทำหน้าที่เพราะรู้ข้อมูลและติดตามข้อมูลได้ดีกว่าผู้บริโภค ซึ่งหลักเกณฑ์ตรงนี้จะต่างจากของประเทศไทย

3.3.2 เรื่องอายุความการฟ้องร้องกรณีสินค้าชำรุดบกพร่อง

หลักเกณฑ์ในเรื่องของอายุความในการฟ้องร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องในสินค้าตามกฎหมายของประเทศไทยนั้น ผู้ซื้อจะต้องดำเนินคดีฟ้องศาลภายในอายุความที่กฎหมาย

กำหนดไว้โดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 474¹⁵ กำหนดให้ฟ้องภายใน 1 ปี นับตั้งแต่พบถึงความชำรุดบกพร่อง โดยอายุความ 1 ปี จะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้ซื้อได้พบเห็นความชำรุดบกพร่อง ไม่ใช่ นับตั้งแต่วันที่ทำการซื้อขาย การโอนกรรมสิทธิ์ หรือการส่งมอบ

อายุความในการฟ้องร้องนี้ กรณีกฎหมายของต่างประเทศก็มีบัญญัติไว้เช่นเดียวกัน แต่ระยะเวลาอายุความของต่างประเทศนั้นจะมีอายุความการฟ้องร้องที่แตกต่างของประเทศไทย

สหรัฐอเมริกา กำหนดเรื่องอายุความแตกต่างกันไปในแต่ละมลรัฐ แต่โดยทั่วไปแล้วการฟ้องร้องเพื่อความเสียหายแก่ชีวิตและร่างกายนั้น มีอายุความประมาณหนึ่งถึงสามปีนับแต่วันที่ความเสียหายเกิดขึ้น แต่สำหรับกรณีที่มีความเสียหายที่ไม่อาจเห็นประจักษ์ได้ เช่น กรณีผลข้างเคียงที่เกิดจากการใช้ยาซึ่งอาจยังไม่แสดงอาการใดๆ ออกมาระยะสั้น กรณีเช่นนี้ มลรัฐส่วนใหญ่ถือว่าอายุความเริ่มนับเมื่อผู้เสียหายรู้หรือควรรู้ถึงความเสียหายนั้น โดยกฎหมายกำหนดอายุความ แต่ในบางมลรัฐได้นำหลักไม่พิจารณาว่าความเสียหายเกิดขึ้นเมื่อใด แต่กำหนดว่าผู้เสียหายจะมีสิทธิฟ้องคดีได้ไม่เกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดนับแต่วันที่สินค้านั้นได้ออกวางจำหน่าย ซึ่งจะยาวกว่า คือส่วนใหญ่แล้วจะมีระยะเวลา 15-20 ปี

ประเทศอังกฤษ กำหนดอายุความว่า การฟ้องเรียกให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า ให้ฟ้องภายในอายุความ 3 ปี นับแต่วันเกิดเหตุ กรณีฟ้องร้องเกี่ยวกับการได้รับบาดเจ็บหรือได้รับความเสียหาย หรือภายใน 3 ปี นับแต่วันที่โจทก์ได้รู้หรือควรจะได้รู้ถึงการบาดเจ็บหรือความเสียหายนั้น ในกรณีที่เป็นการบาดเจ็บในร่างกายบุคคลเพียงอย่างเดียว ศาลมีอำนาจใช้ดุลยพินิจที่จะไม่วินิจฉัยเรื่องอายุความ 3 ปี นั้นได้ ไม่ว่ากรณีใดๆก็ตาม ห้ามมิให้ฟ้องคดีเกินกว่า 10 ปี นับแต่วันที่จำเลยได้จำหน่ายสินค้าแก่บุคคลอื่น

สาธารณรัฐฝรั่งเศส การฟ้องคดีตามหลักความรับผิดชอบทางสัญญา มีอายุความทั่วไปในการฟ้องร้อง 3 ปี นับแต่วันส่งมอบ แต่อาจมีกรณีที่กฎหมายกำหนดอายุความไว้โดยเฉพาะ เช่น กรณีฟ้องร้องคดีต่อนักธุรกิจจะมีกำหนดอายุความ 10 ปี

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้แบ่งอายุความใช้สิทธิเรียกร้องออกเป็น 30 ปี 5 ปี และ 2 ปี โดยอายุความ 30 ปี ใช้ในกรณีที่บุคคลภายนอกใช้สิทธิติดตามเรียกทรัพย์สิน หลังจากได้ยอมสละทรัพย์สินนั้นไป รวมถึงสิทธิอื่นๆที่ได้จดทะเบียนในที่ดินด้วย แต่ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้างจะมีอายุความ 5 ปี ส่วนเรื่องอื่นๆ เช่น สงหาริมทรัพย์ มีอายุความใช้สิทธิเรียกร้อง 2 ปี

¹⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 474 บัญญัติว่า “ในข้อบังคับเพื่อชำรุดบกพร่องนั้น ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่เวลาที่ได้พบเห็นความชำรุดบกพร่อง”

กรณีที่สินค้าชำรุดบกพร่องและผู้ขายได้ปกปิดความบกพร่องโดยฉ้อฉล การใช้สิทธิเรียกร้องจะเป็นไปตามอายุความทั่วไป (Stand Limitation Period) คือ 3 ปี นับแต่เมื่อเจ้าหนี้ได้รู้หรือควรรู้ถึงพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดข้อเรียกร้องและรู้ถึงตัวลูกหนี้

จากหลักกฎหมายอายุความการฟ้องร้องคดีตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศที่ผู้วิจัยนำเสนอไปข้างต้นนี้จะเห็นว่าอายุความการฟ้องคดีกรณีสินค้าชำรุดบกพร่องตามกฎหมายของประเทศไทยมีระยะเวลาสั้นกว่าของต่างประเทศอย่างชัดเจน ซึ่งอายุความที่ยาวกว่าของประเทศไทยนี้จะส่งผลดีให้แก่ผู้บริโภค เพราะสินค้าบางชนิดอาจจะใช้เวลานานกว่า 1 ปีจึงจะเห็นถึงความชำรุดบกพร่องได้